

Institut za
razvoj mladih KULT

Анализа резултата истраживања положаја и потреба младих **општине Модрича**

ОПШТИНА
МОДРИЧА

Импресум

Наслов:

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА ПОЛОЖАЈА И ПОТРЕБА МЛАДИХ ОПШТИНЕ МОДРИЧА

Издавач:

Институт за развој младих КУЛТ

За издавача:

Јасмин Бешић

Сарајево, 2023. године

Умножавања и бесплатна дистрибуција публикације дозвољени су уз писмено одобрење издавача. Није допуштено мијењање било којег дијела садржаја публикације.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА ПОЛОЖАЈА И
ПОТРЕБА МЛАДИХ **ОПШТИНЕ МОДРИЧА**

Сарајево, новембар 2023.

Листа скраћеница

БХАС Агенција за статистику Босне и Херцеговине

РЗС РС Републички завод за статистику РС-а

БиХ Босна и Херцеговина

РС Република Српска

ЕУ Европска унија

ФБиХ Федерација Босне и Херцеговине

ФЗС Федерални завод за статистику

КМ Конвертибилна марка (валута БиХ)

НВО Невладина организација

Попис Попис становништва у БиХ 2013. године

SPSS Statistical Package for the Social Sciences

Попис графикана

Графикон 1: Приказ процента младих из Модриче по петогодишћима	11
Графикон 2. Приказ процента младих у Модричи по мјесту пребивалишта	12
Графикон 3. Образовање младих у Модричи	15
Графикон 4. Стипендирање младих	20
Графикон 5. Даље образовање младих у Модричи	20
Графикон 6. Разлози због којих млади нису наставили школовање	21
Графикон 7. Практична настава	23
Графикон 8. Адекватност образовања	24
Графикон 9. Потребне измјене у формалном образовању	25
Графикон 10. Похађање курсева	27
Графикон 11. Похађање курса у будућности	28
Графикон 12. Радни статус	32
Графикон 13. Гдје би млади највише вољели да раде	34
Графикон 14. Врста уговора	36
Графикон 15. Регистровани млади на бироу за запошљавање	37
Графикон 16. Злостављање на послу	38
Графикон 17. Владини програми за запошљавање	39
Графикон 18. Покретање сопственог бизниса	41
Графикон 19. Допринос кућном буџету	43
Графикон 20. Лични приходи током мјесеца	43
Графикон 21. Укупни приходи свих чланова домаћинства	44
Графикон 22. Оцјена економске ситуације у БиХ	45
Графикон 23. Гдје млади станују	45
Графикон 24. Систематски преглед	49
Графикон 25. Врста здравственог осигурања	52
Графикон 26. Задовољство услугама у дому здравља	53
Графикон 27. Колико младих конзумира цигарете	58
Графикон 28. Бављење спортом или рекреативним активностима	59
Графикон 29. Услуге психолога	60
Графикон 30. Занимање за политику	62

Графикон 31. Утицај појединаца на промјене у друштву	64
Графикон 32. Гласање на изборима	65
Графикон 33. Утицај младих на доношење одлука	65
Графикон 34. Чланство у организацијама	66
Графикон 35. Одлазак из земље	68
Графикон 36. Заинтересованост за одлазак у иностранство	69
Графикон 37. Коришћење интернета	70
Графикон 38. Дружење са пријатељима уживо и онлајн	71
Графикон 39. Посјећивање културних догађаја	73
Графикон 40. Посјећивање спортских догађаја	74
Графикон 41. Задовољство односом власти према култури и спорту	74
Графикон 42. Осјећај везаности	76
Графикон 43. Задовољство безбједносном ситуацијом	77
Графикон 44. Задовољство радом полицијских служби	79

Попис табела

Табела 1. Тематске области у оквиру анализе положаја и потреба младих	10
Табела 2. Демографске карактеристике популације младих у Модричи	11
Табела 3. Демографске карактеристике узорка	12
Табела 4. Број уписаних ученика у основне школе	16
Табела 5. Број уписаних ученика у средње школе у Модричи и РС-у	17
Табела 6. Укупан број уписаних ученика према врсти школе у РС-у	18
Табела 7. Укупан број студената према мјесту пребивалишта	18
Табела 8. Просјечан број запослених у РС-у и Модричи	30
Табела 9. Незапослени у РС-у према старосним категоријама	31
Табела 10. Просјечна нето плата у РС-у и Модричи	31

Садржај

УВОД И МЕТОДОЛОГИЈА	9
КАРАКТЕРИСТИКЕ УЗОРКА	11
ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКА МЛАДИХ	14
Образовање	14
Основно образовање	15
Средње образовање	17
Високо образовање	18
Стипендије	19
Разлог престанка даљег школовања	20
Практична настава	21
Адекватност образовања	23
Неформално образовање	27
ЗАПОШЉАВАЊЕ И САМОЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ	30
Врста уговора који запослени млади имају	36
Перцепција мита и корупције при запошљавању	39
Владини програми запошљавања	39
Покретање сопственог бизниса	41
СОЦИЈАЛНА БРИГА О МЛАДИМА	43
Допринос кућном буџету	43
Стамбено збрињавање	45

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА МЛАДИХ	49
Сексуална активност	57
Конзумирање дувана и алкохола	57
Бављење спортским активностима	58
Услуге психолога	60
АКТИВИЗАМ МЛАДИХ (учешће, волонтирање, мобилност младих)	62
Промјене у друштву	63
Организованост младих	65
Мобилност	67
Одлазак из државе	68
ИНФОРМИСАНОСТ МЛАДИХ	70
СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ	71
КУЛТУРА И СПОРТ	73
ИДЕНТИТЕТ	76
БЕЗБЈЕДНОСТ	77
ПРЕПОРУКЕ	80
ЛИТЕРАТУРА	82

УВОД И МЕТОДОЛОГИЈА

Институт за развој младих КУЛТ је за потребе Општине Модрича извршио теренско прикупљање података за израду анализе проблема и потреба младих са подручја општине Модрича. Након теренског прикупљања података услиједила је израда документа анализе.

Прикупљање података са терена реализовано је од 1. августа до 15. октобра 2023. године. Анкетари су за потребе прикупљања података са терена користили стандардизирани упитник који Институт користи за потребе истраживања положаја и потреба младих у БиХ. За потребе спровођења овог истраживања на терену је методом случајног узорка анкетирано 277 особа у доби између 15 и 30 година, а које живе у Модричи. Број испитаника и метода случајног узорка обезбјеђују репрезентативност узорка за популацију младих из Модриче. Теоретски, свака млада особа са подручја општине Модрича имала је једнаку вјероватноћу да буде анкетирана и да њени одговори буду анализирани у оквиру узорка.

Приликом одређивања величине и обухвата узорка узете су у обзир кључне демографске карактеристике популације младих општине Модрича (пол, доб, мјесто боравка), те су одређени параметри узорка јасно прецизирани у методолошкој припреми истраживања и контролисани током прикупљања података и рада анкетара на терену. Ово је рађено како би анализа садржавала мишљења и ставове различитих кластера унутар категорије младих.

Узорак од 277 испитаника има маргину грешке од $\pm 5,7\%$, уз интервал поузданости од 95%. Свако истраживање са собом носи одређени ниво грешке јер узорак представља извод из популације и са собом носи ризик да обухваћени узорак не осликава у потпуности популацију. Ова грешка у прогнози која може да се јави усљед узорковања саставни је дио свих истраживања у друштвеним наукама, те је њена величина у складу са уобичајеним нивоима грешке у другим студијама за потребе израде оваквих анализа.

У случају генерализације резултата на популацију младих у Модричи, потребно је узети у обзир наведени ниво грешке у мјерењу и интервал поузданости. У практичном примјеру овог истраживања то значи да се са 95% сигурности може рећи да се сви добијени резултати налазе у распону до $\pm 5,7\%$ у односу на опажене вриједности. Једноставније речено, опажени подаци приказани у овој публикацији могу до $\pm 5,7\%$ да одступају у односу на стварне податке међу општом популацијом младих Модриче.

За анализу прикупљених података кориштен је Статистички пакет за друштвене науке (IBM Statistical Package for the Social Sciences SPSS). Наведени пакет намијењен је статистичкој обради података, а резултати су приказани у табелама и графиконима те интерпретирани кроз објашњења у краћим текстовима.

За потребе добијања више података и шире слике о положају младих у Модричи коришћени су подаци и других институција, али и публикација. У оквиру методолошког оквира спроведбе истраживања, поред теренског прикупљања података, одржана је и фокусна група са младима са подручја општине Модрича, на којој је учествовало 17 особа.

Анализа је организована по областима/темама које су важне младима, а којих има 11.

У Табели 1 су наведене области у којима су млади анкетирани те за које је рађена анализа.

Табела 1. Тематске области у оквиру анализе положаја и потреба младих

Р.Б.	Тематске области
1.	Образовање и наука младих
2.	Рад, запошљавање и предузетништво младих
3.	Социјална брига младих
4.	Здравствена заштита младих
5.	Култура и спорт
6.	Активизам (учешће, волонтирање, миграције) младих
7.	Мобилност младих
8.	Информисање младих
9.	Слободно вријеме
10.	Идентитет младих
11.	Безбједност младих

Ова анализа се у дефинисању термина „млади“ води одредбама Закона о омладинском организовању¹ у Републици Српској, који је донесен 2004. Такође, за потребе израде ове анализе реферирали смо се и на посљедњи попис спроведен 2013. године, при чему смо податке преузимали са онлајн портала² Републичког завода за статистику Републике Српске.

¹ Закон о омладинском организовању,

² Републички завод за статистику Републике Српске, званична веб-страница Завода:

КАРАКТЕРИСТИКЕ УЗОРКА

Узорак који је одређен за ово истраживање креиран је на основу података доступних из Пописа становништва БиХ спроведеног 2013. г.³ Иако је од пописа прошло више од десет година, у овом тренутку не постоји прецизнији и поузданији податак на основу којег је могао да се одреди узорак. Према Републичком заводу за статистику РС-а, у Модричи је према попису из 2013. живјело 24.490 становника, од тога је младих било 4.292.

За потребе спроведбе овог истраживања као референтни оквир за израчун потребне величине узорка са раније наведеним параметрима коришћени су подаци Републичког завода за статистику РС-а (РЗС РС).

На званичној страници РЗС-а доступна је подјела према петогодишима, односно обухвата младе од 15 до 29 година, док младе особе старости 30 година припадају петогодишту од 30 до 34 године. Из наведених разлога у овој анализи одабран је приказ по петогодишима, уз напомену да су младе особе у доби од 30 година укључене у категорију од 25 и више година старости (Табела 2).

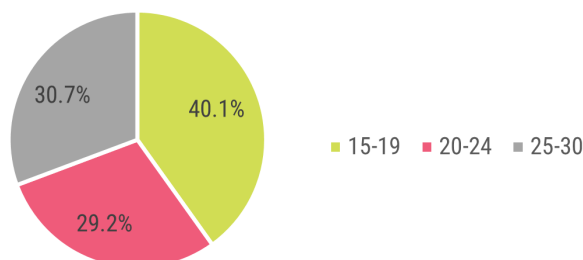
Табела 2. Демографске карактеристике популације младих у Модричи /

Извор: Републички завод за статистику РС-а

	УКУПНО СТАН.								УКУПНО ИСПИТАНИХ		
	М	Ж	15-19	20-24	25-29	15-30	%	М	Ж		
Модрича	11.969	12.521	1.509	1.310	1.473	4.292	17,52%	277	47,69%	52,34%	
	48,87%	51,12%	35,16%	30,52%	34,32%						

У реализованом узорку на терену највећи број особа био је из групе младих старости од 15 до 19 година (40,1%). Младих у доби од 20 до 24 године у узорку било је 29,2%, док је младих од 25 до 30 година 30,7%. Из ванградских средина било је 51,26% младих, док је из градских 48,73%.

Приказ процента младих из Модриче по петогодишима

Графикон 1: Приказ процента младих из Модриче по петогодишима /

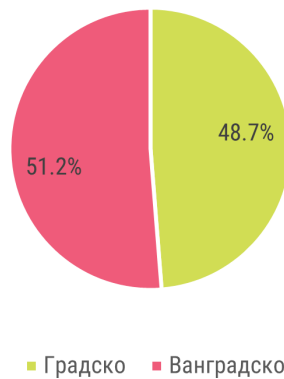
Извор: Институт за развој младих КУЛТ

³ [Rezultati Popisa 2013. Gradovi Opštine Naseljena Mjesta WEB \(rzs.rs.ba\)](http://Rezultati_Popisa_2013_Gradovi_Opštine_Naseljena_Mjesta_WEB_(rzs.rs.ba))

Резултати Пописа становништва 2013. објављени на страници [Републичког завода за статистику](http://Републичког_завода_за_статистику) Републике Српске.

Као што подаци наведени испод показују, узорак је био избалансиран по полу, доби, мјесту боравка младих (градско или ванградско подручје), а што су параметри који нам, поред величине узорка, омогућавају да, уз наведену маргину грешке, генерализујемо податке на популацију младих Модриче.

Приказ процента младих по петогодишњима

Графикон 2. Приказ процента младих у Модричи по мјесту пребивалишта /
Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Детаљне карактеристике узорка испитаних младих у Модричи приказане су у Табели 3.

Табела 3. Демографске карактеристике узорка / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

	Број испитаника	Цијели узорак	Градско	Ванградско
Пол	Мушкарци	47,6%	46,2%	53,8%
	Жене	52,3%	51%	49%
Брачни статус	Неудата/неожењен, не живи са партнером	69,3%	41,1%	58,9%
	Разведена/разведен	1,1%	100,0%	0,0%
	Удата/ожењен	12,3%	67,6%	32,4%
	Заједнички живот			
	Нису у браку, али живе са партнером	11,2%	64,5%	35,5%
	Не жели да одговори	5,8%		62,5%

Радни статус	Незапослен	49,5%	48,2%	51,8%
	Повремено запослен – фриленсер	5,4%	46,7%	53,3%
	Приправник/стажист/ специјализант	2,5%	28,6%	71,4%
	Самозапослен	3,2%	66,7%	33,3%
	Волонтер	2,9%	37,5%	62,5%
	Запослен на пуно радно вријеме	32,9%	47,3%	52,7%
	Запослен на пола радног времена	2,5%	71,4%	28,6%
	Не жели да одговори	1,1%	100%	0%
Број чланова у домаћинству	1	2,2%	66,7%	33,3%
	2	10,1%	53,6%	46,4%
	3	19,5%	48,1%	51,9%
	4	31%	50%	50%
	5	18,1%	40%	60%
	6+	19,2%	51%	49%

Након спроведеног истраживања међу младима, анализа брачног статуса показује да је највише нежењених/неудатих младих особа, односно 69,3%, док је младих који су у браку 12,3%.

Кад је у питању радни статус, незапослена је скоро половина младих, односно 49,5%. Према сопственој изјави и процјени, скоро трећина младих запослена је на пуно радно вријеме, односно 32,9%.

Податак о незапослености младих треба да се узме са резервом јер је приказани проценат (не) запослености израчунат на основу сопствене процјене младе особе да ли она себе дефинише као запослену, незапослену или по некој другој понуђеној категорији.

Узимајући у обзир доб испитаника, друга истраживања, постојање рада „на црно“ и различите методологије које се користе за истраживање тржишта рада, врло тешко може да се одреди прецизна стопа незапослености младих у некој локалној заједници. Ипак, незапосленост младих и даље се процјењује високом у односу на радно активно становништво.

Према броју чланова у домаћинству, највише младих у Модричи живи у четворочланим домаћинствима, односно 31%, док је 19,5% у домаћинствима са три члана.

ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКА МЛАДИХ

Образовање

Према подацима Републичког завода за статистику РС-а,⁴ на подручју општине Модрича дјелују двије основне школе и 15 подручних, као и једна средњошколска установа. Са друге стране, у Модричи нема регистрована нити једна високошколска установа. Основне и средња школа су наведене испод:

- ОШ „Свети Сава“;
- ОШ „Сутјеска“;
- Средњошколски центар „Јован Цвијић“.

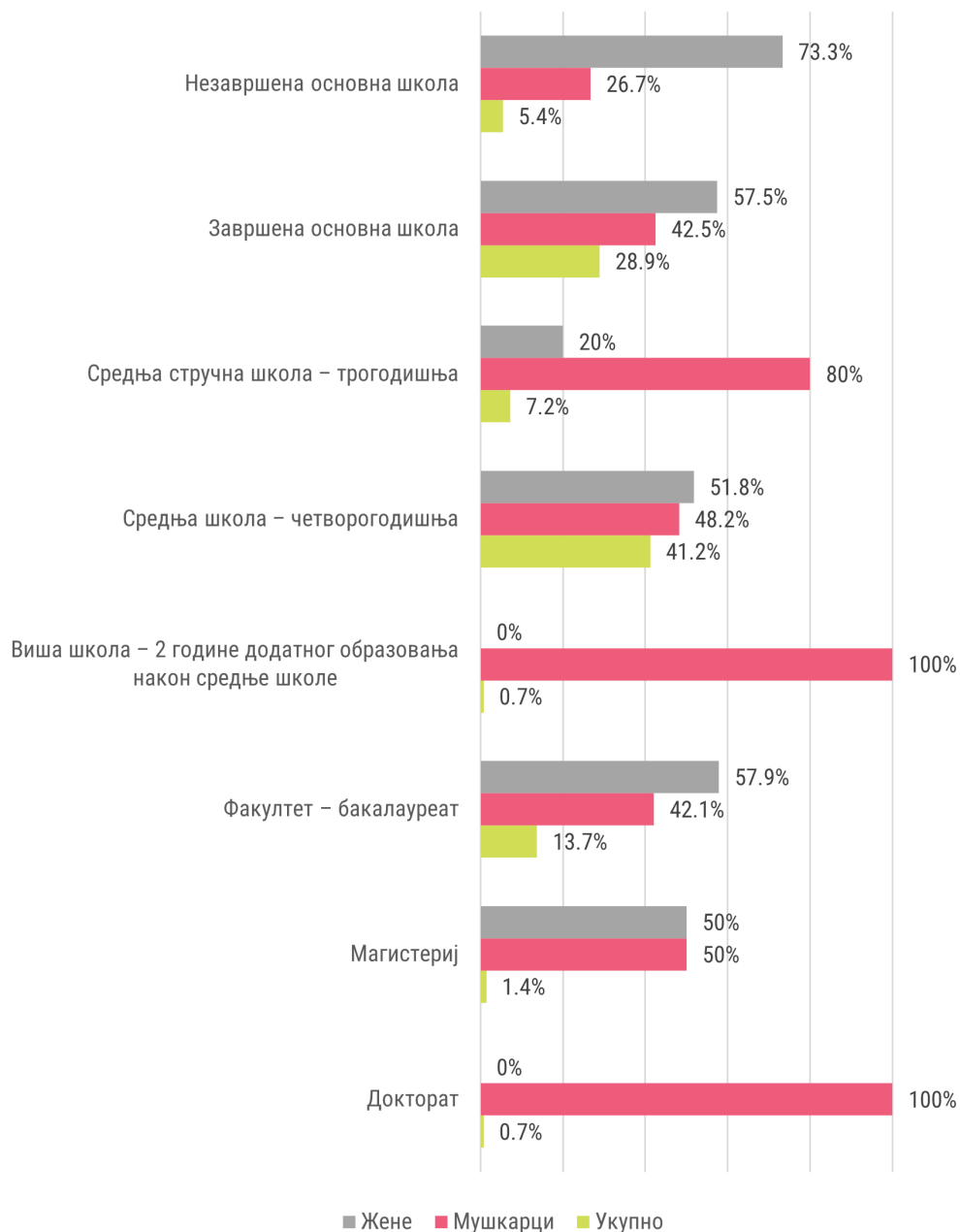
Кад је у питању средњошколско образовање, према одговорима младих испитаника, четворогодишњу школу у Модричи завршило је 41,2% младих, док је трогодишњу завршило њих 7,2%. Дакле, укупно 48,4% испитаних има средњошколско образовање. Треба да се нагласи да је трогодишње средњошколско образовање завршило 80% мушкараца и 20% жена. Ако се гледа по полу, таква разлика није присутна у случају четворогодишње средње школе (51,8% жена и 48,2% мушкараца).

Високо и више образовање има 14% испитаника, а највише их је са првим степеном високог образовања бакалауреат (13,7%). Када је у питању завршени факултет бакалауреат, више је припадница женског пола (57,9%) у односу на мушкарце (42,1%). Магистериј је завршило 1,4% испитаника, и ту није примјетна полна разлика.

Основну школу завршило је 28,9% младих, с тим да су у поменути проценат укључени и млади који похађају девети разред основне школе и они који су још у процесу средњошколског образовања јер смо младе питали о највишем степену образовања које су завршили (комплетирали).

4 Републички завод за статистику РС-а:

Који је НАЈВИШИ СТЕПЕН ОБРАЗОВАЊА КОЈИ СТЕ ЗАВРШИЛИ?

Графикон 3. Образовање младих у Модричи / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Основно образовање

У претходне четири године (од школске 2019/2020. до 2022/2023), за шта постоје званични подаци, смањен је укупан број уписаних ученика у основним школама у Модричи, што је случај и са многим другим локалним заједницама у БиХ. Исти тренд је уочен и у Републици Српској, а неки од узрока такве ситуације могу да се траже у смањењу наталитета, али и генерално у одласку становништва из БиХ.

Табела 4. Број уписаних ученика у основне школе / Извор: Републички завод за статистику РС-а

Основно образовање					
Школска година		Број школа	Број уписаних ученика		
			Укупно	Дјевојке/ дјевојчице	1. разред (укупно)
2019/2020.	Модрича	18	1.721	857	166
	Република Српска	663	87.956	42.921	9.421
2020/2021.	Модрича	17	1.639	796	168
	Република Српска	654	86.435	42.260	9.169
2021/2022.	Модрича	17	1.621	785	189
	Република Српска	647	85.137	41.181	9.125
2022/2023.	Модрича	17	1.596	771	184
	Република Српска	638	84.197	40.888	9.187

Од школске 2019/2020. године, када је био укупно уписан 1.721 ученик, тај број се у Модричи у 2022/2023. смањио на 1.596 ученика, што је мање за 7,26%. У овом периоду број уписаних је опадао сваке године. Одступања од овога тренда није било ни на ентитетском нивоу, тако да је у РС-у у школској 2019/2020. уписано 87.956 ђака, док је у 2022/2023. било 84.197 основаца, што је мање за 4,2%.

Са друге стране, када је у питању упис дјеце у први разред основне школе, у Модричи континуирано у последње четири године расте број првачића. У школској 2019/2020. било је 166 првачића, а у 2022/2023. уписано је 187 дјеце, односно више за 12,6%. Ако се погледа Република Српска, у истом периоду број ученика уписаних у први разред био је мањи за око 2,4%.

У другим локалним заједницама у којима је Институт за развој младих КУЛТ урадио истраживање положаја и потреба младих, за разлику од Модриче, у којој је забиљежен константан раст у четворогодишњем периоду, примјетне су осцилације у броју првачића. На примјер, у Братунцу⁵ су у школској 2019/2020. уписана 103 ученика, наредне године било их је 128, а у 2021/2022. уписано је 97 првачића. У школској 2022/2023. било је 111 ученика у првом разреду, што је у односу на 2019/2020. више за 7,7%. У Власеници⁶ су 2019/2020. била 73 уписана ученика, 56 ученика било је 2020/2021, а 71 ученик уписан је двије године заредом (2021/2022. и 2022/2023). Константан пад броја ученика

5 https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/obrazovanje/osnovno_obrazovanje/Bilten_Osnovno_Obrzovanje_2022_2023_WEB.pdf
Институт за развој младих КУЛТ (2021). Анализа резултата истраживања положаја и потреба младих Општине Братунац: https://www.opstinabratunac.com/media/vijj2ano/analiza-polo%C5%BEaja-i-potreba-mladih-bratunac_compressed.pdf

6 Институт за развој младих КУЛТ (2021) Анализа резултата истраживања положаја и потреба младих Општине Власеница: <https://mladi.org/storage/2023/05/Analiza-rezultata-istrazivanja-polozaja-i-potreba-mladih-opstine-Vlasenica.pdf>

забиљежен је у Кључу⁷, гдје је приближно исти број младих као и у Модричи. У четворогодишњем периоду, од школске 2018/2019. до 2021/2022, у Кључу је број уписаних првачића био мањи за 41,9%.

Средње образовање

У Модричи дјелује јавна установа Средњошколски центар „Јован Цвијић“, а омогућује образовање за просвјетну, преводилачку и математичку струку, електротехнику, машинство и обраду метала, економију, право и трговину, пољопривреду и прераду хране те текстилство и кожарство. Према подацима из Радне групе за образовање и науку младих за израду омладинске политике Општине Модрича,⁸ у оквиру ових струка уписани су ученици у 18 различитих занимања.

Табела 5. Број уписаних ученика у средње школе у Модричи и РС-у /

Извор: Републички завод за статистику РС-а.⁹

Школска година	Средњошколско образовање				
		Број школа	Број уписаних ученика		
			Укупно	Дјевојке/ дјевојчице	1. разред (укупно)
2019/2020.	Модрича	1	639	285	169
	Република Српска	95	37.206	18.715	9.858
2020/2021.	Модрича	1	642	286	187
	Република Српска	95	36.405	18.363	9.541
2021/2022.	Модрича	1	590	256	114
	Република Српска	95	35.615	17.973	9.336
2022/2023.	Модрича	1	548	218	139
	Република Српска	96	34.998	17.795	9.281

Тренд опадања укупног броја уписаних ученика није заобишао ни средње школе како у РС-у тако и у Модричи. Од школске 2019/2020. до 2022/2023. у Републици Српској је 2.208 ученика мање, што је изражено у процентима 5,9%. У Модричи је у истом четворогодишњем периоду убиљежен пад укупног броја средњошколаца за 14,2%.

Код уписа у први разред, у РС-у је школске 2019/2020. до 2022/2023. број ученика пао за 5,8%, а у Модричи за 17,7%.

7 Билтен Федералног завода за статистику: <https://fzs.ba/index.php/bosanski-bilteni/obrazovanje/>

8 Подаци су достављени директно Институту путем Радне групе за образовање и науку младих именоване за израду омладинске политике Општине Модрича.

9 Билтен Републичког завода за статистику РС-а: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/12/197/?&add=None>

Табела 6. Укупан број уписаних ученика према врсти школе у РС-у /Извор: Републички завод за статистику РС-а¹⁰

Средњошколско образовање						
Школска година	Уписани ученици према врсти школе у РС-у					
	Укупно	Гимназије	Умјетничке школе	Стручне техничке школе	Стручне школе	Вјерске школе
2019/2020.	37.206	7.781	293	22.965	6.023	58
2020/2021.	36.405	7.278	311	22.749	5.935	54
2021/2022.	35.615	6.679	416	22.666	5.739	42
2022/2023.	34.998	6.317	410	22.747	5.360	98

Примјетно је да у РС-у током година опада интерес за уписом у гимназију јер је од 2019/2020. до 2022/2023. 18,8% ученика мање. Боља ситуација није ни код стручних школа, гдје је ђака мање за 11%. Пораст броја ученика током поменутих година биљеже умјетничке школе, које су 2019. имале 293 ученика, а 2022. тај број износио је 410 (више за 39,9%), као и вјерске школе (више за 68,9%).

Високо образовање

У Модричи, према званично доступним подацима, не постоји регистрована нити једна високошколска установа, те млади из ове општине, ако желе даље образовање, студирају у другим градовима у БиХ и/или иностранству.

Табела 7. Укупан број студената према мјесту пребивалишта / Извор: Републички завод за статистику РС-а

Локална заједница/ ентитет	Број уписаних студената према мјесту пребивалишта			
	2019/2020.	2020/2021.	2021/2022.	2022/2023.
Модрича	290	271	238	265
Република Српска	29.440	28.523	27.583	26.774

10 Билтен Републичког завода за статистику РС-а: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/263/>

Од академске 2019/2020. до 2022/2023. г., према подацима Републичког завода за статистику,¹¹ смањује се број студената у Републици Српској, и то сваке године у континуитету. Тако је у овом четворогодишњем периоду број студената смањен за око 9%.

Кад су у питању студенти из Модриче, није много другачији тренд у односу на РС. У академској 2019/2020. било је 290 студената из ове општине, а 2022/2023. било их је 265, што је мање за 8,6%.

Стипендије

Општина Модрича додјељује стипендије редовним студентима који имају пребивалиште у овој општини. Кад су у питању ученичке стипендије, додјељује се једна стипендија ученици ромске националности.

Ребалансом буџета у 2022. за стипендије студентима је издвојено 200.000 КМ, а у буџету 2023. за исту намјену одобрено је 282.000 КМ.¹²

Наиме, у академској 2022/2023. додијељено је 60 стипендија. Висина стипендије утврђује се сваке године најкасније до 31. децембра за наредну годину. Износ стипендије је 150 КМ, а за студенте који су положили све испите у претходној години и имају просјек оцјена 8 и више стипендија се увећава за 30% и износи 195 КМ, а таквих је у 2023. години било 44.

Осим да су држављани БиХ, услови које студенти морају да испуњавају да би добили стипендију у Модричи подијељени су на опште и посебне.

У опште спадају следећи услови:

- студенти прве године: да су дјеца погинулих бораца Војске РС-а, дјеца војних инвалида од I до IV категорије ВРС-а, дјеца цивилне жртве рата, они који долазе из породица са четворо и више дјеце у једном домаћинству, добитници Вукове дипломе, студенти корисници права на личну инвалиднину сходно Закону о социјалној заштити РС-а;
- да су студенти друге и виших година студија;
- да имају пребивалиште на подручју општине најмање три године прије расписивања конкурса;
- да студенти уписане друге године нису старији од 22 године живота, треће 23, четврте 24, пете 25 и шесте 26 година живота.

Посебни услови:

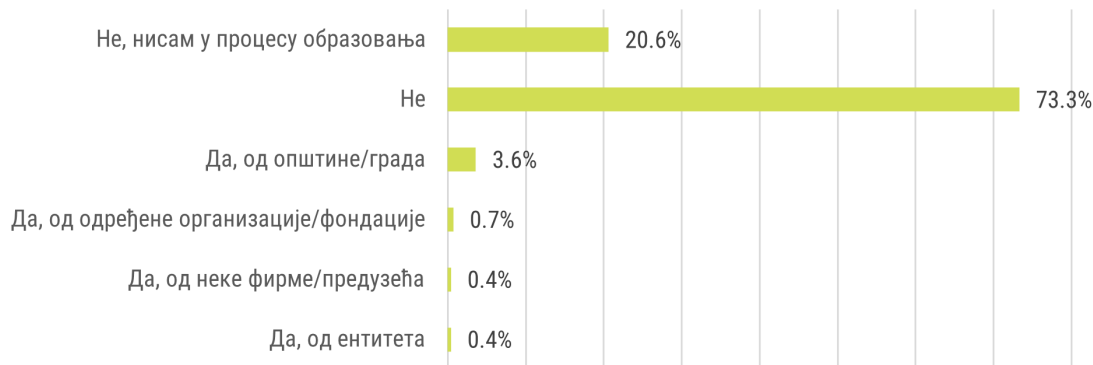
- да су први пут уписали годину студија;
- да у вријеме пријаве на конкурс имају статус редовног студента;
- да не примају стипендију од некога другог.

11 Билтен Републичког завода за статистику РС-а: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/264/>

12 Буџет Општине Модрича за 2023: https://modrica.ba/md/wp-content/uploads/2022/12/budzet_2023.pdf

Од младих који су анкетирани у склопу истраживања, 3,6% их је казало да прима стипендију од општине. Никакву стипендију не прима 73,3% испитаника, док је 20,6% изјавило да не прима стипендију јер није у процесу образовања.

Да ли примате стипендију од некога?

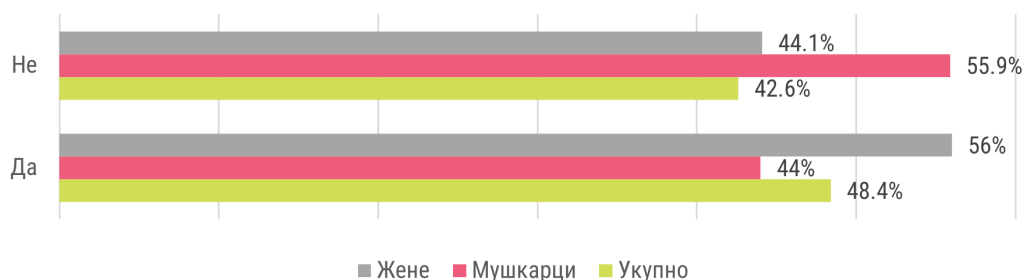

Графикон 4. Стипендирање младих / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Разлог престанка даљег школовања

Након последњег завршеног степена образовања, 42,6% младих у Модричи је изјавило да нису уписали још неку вишу школу или студиј, док полна структура показује да је нешто више мушкараца који не настављају образовање (55,9%) у односу на жене (44,1%). Није уочена разлика по овом питању када су у питању млади из градских и ванградских подручја.

Да ли сте након последњег завршеног степена образовања уписали још неку школу или студиј на вишем нивоу?

Графикон 5. Даље образовање младих у Модричи / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Када се говори о разлозима ненастављања даљег образовања, треба да се истакне да је од даљег

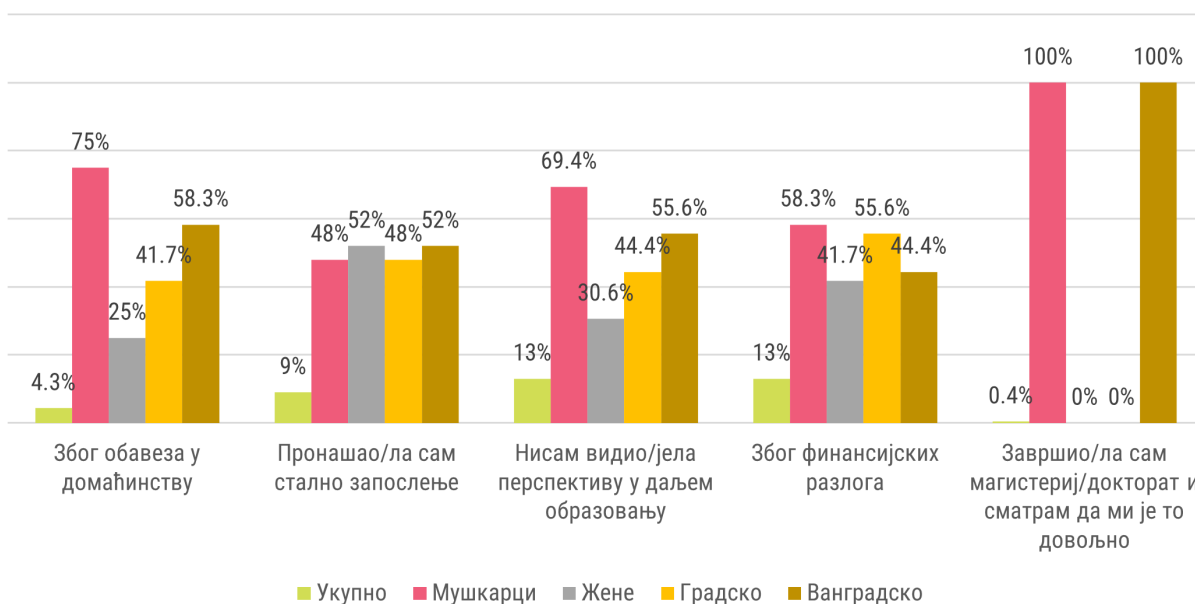
образовања због финансијских разлога одустало 13% испитаних младих у Модричи. Поред тога, 9% младих није наставило образовање јер су пронашли стално запослење, а да нису видјели перспективу у даљем образовању одговорило је 13% испитаника.

С обзиром на значајан учени удио младих који из финансијских разлога нису наставили школовање, током фокусне групе са младима смо разговарали и о разлозима ненастављања школовања.

„Разлог зашто нисам наставио је финансијски. Желио сам свашта. Пошто сам завршио смјер хемијски техничар овдје у Модричи, да кажем да лабораторија ни тад није била у функцији, када сам ја ишао у школу, а камоли сад. Мислио сам наставити у том правцу – хемијску технологију или историју, на примјер. Једно од то двоје ми је био избор, међутим, ништа.“

(мушко, Модрича)

Који су разлози због којих нисте наставили школовање?

Графикон 6. Разлози због којих млади нису наставили школовање / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Практична настава

Практична настава важан је дио процеса образовања ученика за било које занимање, како би ученици теоретски дио који уче током школовања могли да применију касније у раду.

Према резултатима анкетирања, 35,7% младих није никако имало практичну наставу током редовног

школовања, док ју је рјеђе од једном недјељно имало њих 9%. Једном недјељно праксу је имало 16,6% младих, а неколико пута недјељно практичну наставу је похађало 15,9% младих. Сваки дан практичну наставу имало је 13% испитаних.

Млади су изнијели своје мишљење о практичној настави у школама у њиховој локалној заједници углавном изражавајући незадовољство. Генерално мишљење је да праксе нема довољно те да ученици, иако имају неки вид праксе, углавном стекну минимална практична знања и вјештине потребне за тржиште рада.

„Ја идем за економског техничара. Нама се пракса одвија тако да ми имамо два часа недјељно, у школи. Немамо контакта ни са једним видом неке институције наше струке, типа банке или предузећа. Једном смо само отишли у једно предузеће, и то у вријеме пројекат недјеље. И тад смо ми први пут видјели шта је то заправо предузеће. Не знам да ли је сада уведено у четвртом разреду да се има пракса баш у предузећима, међутим, моје сматрање је да ми идемо од првог, другог разреда, кад већ треба да се упознајемо. Јер ми долазимо у четврти разред, а не знамо ни шта је предузеће како треба.“

(женско, Модрича)

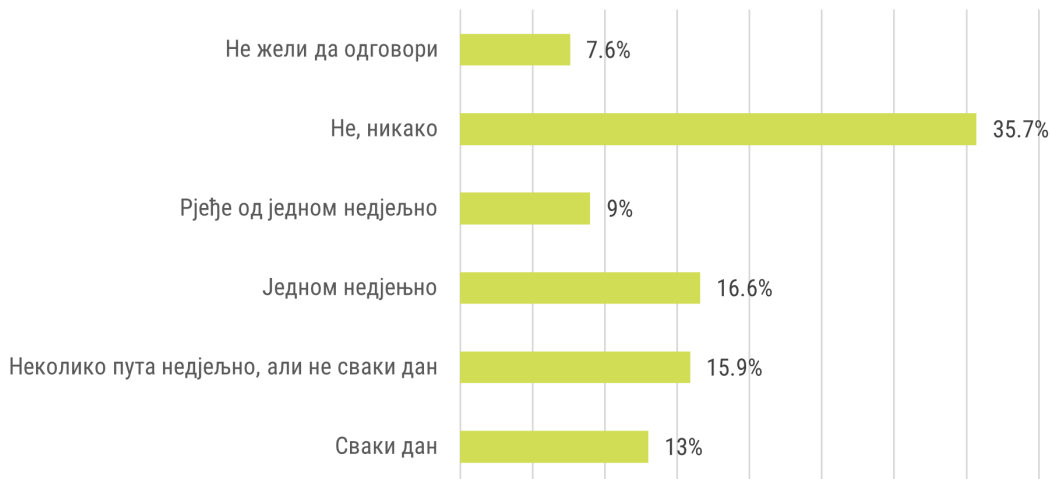
„Пракса би итекако требало да се унаприједи. У мојој школи је ситуација, за неке предмете у којима је стварно неопходно да се често покаже, да се визуелно замишља како би неки предмет требало да изгледа, требају се пројектори оспособити и довести у неке кабинете у којима већ немају, умјесто да се од ученика тражи новац да се оспособе кабинети са пројекторима. Или да се окрече зидови у неким кабинетима, што реално, не требају да се траже од ученика та средства, него од директора или од оних који су на вишој власти.“

(мушко, Модрича)

„Ја сам гимназија и немам конкретне праксе... Не мора то да буде нека пракса, немамо ми ту шта, иако сам ја информатичко-рачунарски смјер, не мора то да буде нека пракса. Али ето, општа гимназија, и моја мама је ишла у школу «Јован Цвијић», имали су ту учиниоцу за музичко и имали су клавир у учioniци. Имали су средства и стварно су радили на томе, и било ми је то занимљиво. Ми, на примјер, имамо лабораторију у школи. Ја сам четврти разред и ја сам за њу сазнала прошле године, можда. Уопште нисам знала да постоји лабораторија за хемију. Мислим да и то може да се искористи, без обзира на то што немамо неки предмет, типа медицински, али могу неке једноставне ствари да се покажу. Одвести један час ученике и вјерујем да би било доста занимљивије, пошто сам рекла, само теорију учимо.“

(женско, Модрича)

Да ли сте и колико често у оквиру редовног образовања похађали практичну наставу?

Графикон 7. Практична настава / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Адекватност образовања

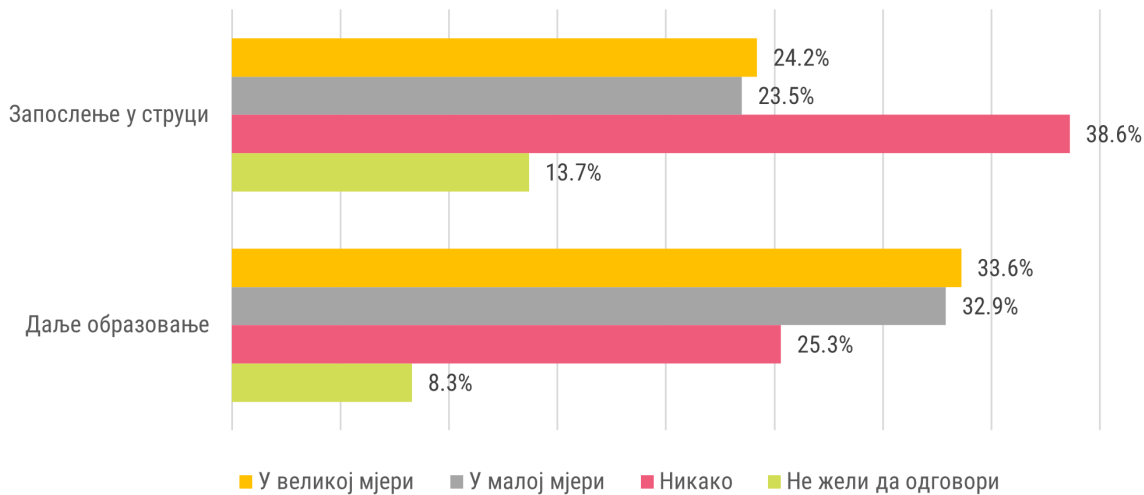
Знање које ученици и студенти стекну током школовања требало би да им помогне у наставку образовања, али и каснијем проналаску запослења. Треба да се нагласи и да образовање није у директној надлежности локалних органа власти, али и да локална заједница на различите начине може да утиче на квалитет образовања и ширину понуде образовних програма.

У Модричи 33,6% младих сматра да им знање стечено током формалног образовања у великој мјери помаже за наставак школовања, док их 31,9% каже да им помаже у малој мјери. Да им знање стечено током школовања никако није користило за наставак образовања истиче 25,3% испитаних.

У ранијим истраживањима које је спровео Институт, у Братунцу се 34,7% младих изјаснило да им је знање стечено током школовања помогло за наставак образовања у великој мјери, док је 41,1% њих казало да им је помогло у малој мјери. У Кључу 35,3% младих сматра да им је знање током школовања помогло у великој мјери, а да им је помогло у малој мјери истиче 39,3% младих. Велики проценат младих који су задовољни знањем стеченим у формалном образовању забиљежен је током истраживања у Власеници, гдје је 46% младих рекло да им је знање стечено током образовања помогло у великој мјери за наставак школовања. Знање током формалног образовања у малој мјери помогло је 39,7% младих из Власенице.

Када се говори о запослењу, 24,2% младих рекло је да им је претходно стечено знање помогло у великој мјери да се запосле у струци, а 23,5% младих истакло је да им је помогло, али у малој мјери. Никакву корист од знања стеченог током образовања за запослење у струци казало је да нема 38,6% испитаних.

У којој мјери Вам образовање које сте завршили или тренутно похађате пружа знања и вјештине потребне за:

Графикон 8. Адекватност образовања / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Млади Модричани сматрају да многе ствари морају да се измијене у пољу формалног образовања како би оно било квалитетније и пружало адекватно знање, те како би имали боље шансе за наставак школовања или проналазак запослења.

Као један од највећих недостатака 31,8% испитаних истакло је мањак праксе у настави, док 15,9% испитаних младих каже да су проблем преопширни наставни планови и програми. Није занемарив проценат младих који сматрају да је проблематичан и однос наставника према ученицима, а тако мисли 13,4% испитаника. Нестручност наставника и професора као проблем истакло је 8,3% младих.

Осим тога, 6,1% младих истиче да би требало да се промијени то што је премало стипендија, односно кредитирања ученика, а 5,1% их сматра да је у образовању проблем неадекватна техничка опрема.

Шта је од понуђеног неопходно да се промијени на пољу формалног образовања?

Графикон 9. Потребне измјене у формалном образовању / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Млади су у фокусној групи говорили о томе каквим они сматрају формално образовање у Модричи и шта би то они вољели да унаприједи.

„Ми смо скоро на предмету Демократије баш радили проблеме што се тиче образовања у нашој заједници и доста нас се позабавило проблемом да настава, како то да кажем, буде више, не могу рећи практична, али да више учествују млади у држању наставе. А не да то буде сама теорија. Ми смо причали о проблему да бисмо можда могли више да учимо кроз неке занимљиве радионице или нека питања, квизове, нешто на тај начин, него да само учимо сухопарно теорију. Не мора то ништа да буде спектакуларно. Ми смо на неким часовима знали да радимо у групама и то нам је било занимљивије него да само слушамо професора. Доста смо причали о томе да ће се причати у школама, али то није до нас, него до Републике Српске.“

(женско, Модрича)

„Што се тиче предавања код мене, волио бих исто некако да је практична настава уведена. За вријеме часова техничког више учимо теорију, а генерално могуће је реализовати практичну наставу. Јер то што се учи могуће је приказати и како се извршава.“

(мушко, Модрича)

„Мени се не свиђа како неки професори или наставници знају да буду безобразни према ученицима. И не мислим само то да ученик неће да сарађује, већ мислим да би се требало увести и неко тестирање тих професора или наставника. Добро, они имају тај факултет, али да ли су они способни да предају дјеци, јер више пута кроз школовање ми се дешавало да наставници и професори тако буду безобразни и дјеца једноставно изгубе мотивацију, тако нешто. У основној школи је било исто. Наставници су знали бити безобразни и то некако утиче на дијете ако ти неко од раније говори да неће успјети, последице се то покаже.“

(женско, Модрича)

„Што се тиче генерално наставника, волио бих да је однос наставника према ученицима мало побољшан, пошто су неки наставници и професори склони томе да погрешно схвате ученике. Генерално бих волио да се повећа разумијевање наставника према ученицима. Напросто схватају ученике на погрешан начин, што касније доводи до лошег односа и даље спутава дијете да учи. Код доста разредних старјешина волио бих да су више наклоњени ка томе да помогну свом разреду, у односу на углед према одјељенском вијећу.“

(мушко, Модрича)

„Исто тако смо имали у Средњошколском центру «Јован Цвијић» ситуацију прошле године, када је конкретно наше одјељење било први разред, нисмо имали адекватна средства за физичко васпитање. И када смо указали на тај проблем директорици, они су нам одговорили да немају новца, немају средстава да нама набаве ту опрему, што је јако јефтино у односу на неке пројекте на које су они трошили паре у тим тренуцима.“

(мушко, Модрича)

„Сјећам се кад сам ја прије «100 година» ишла у средњу школу, сад кад вас видим, присјећам се тих дана. Није било неког избора. Била је економска школа и гимназија, електричари и електротехничари, а друга смјена пољопривредна школа и фризерска. Али није била на примјер кожарска (што сада има) и тих неких заната, хемијска је последице уведена. Ишла сам прије десет година у средњу школу, али опет се нешто промијенило. Не можеш ти сваке године да мијењаш и доводиш професоре нове у школу да предају.

Сад ћемо ове године имати 15 професора, имаћемо обућарску школу, сљедеће године ћемо ту затворити, не треба ту радних мјеста, отворићемо неку нову. Није то баш тако лако. Ми имамо ту као Завод за ментално обољеле, а немамо нигдје медицинске школе на подручју цијеле општине. Дјеца се школују у Добоју, а ми ту имамо болницу, једину у ширем региону. И како сад довести све професоре медицинске школе из Добоја у Модричу да они нама предају и да нашу дјецу уче?"

(женско, Модрича)

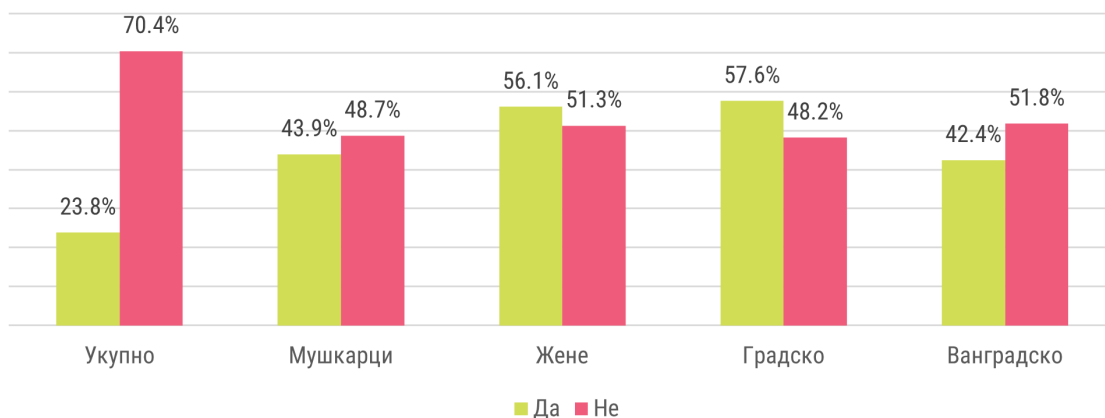
Неформално образовање

У Модричи 70,4% младих није похађало неки курс или едукацију који нису у склопу редовног образовања, док је 23,8% испитаних ишло на неку додатну едукацију. Ако се узме у обзир мјесто пребивалишта, 51,8% младих из ванградских средина није похађало никакав курс, док из градских средина 48,2% младих није било на некој додатној едукацији. У овој секцији није примјетна разлика по полу.

Млади који су похађали курсеве/едукације највише су учили стране језике, од тога најчешће енглески, те се усавршавали у пољу познавања ИТ вјештина (програмирање).

Ако погледамо друге локалне заједнице у којима је Институт за развој младих КУЛТ радио истраживање положаја и потреба младих, а који имају приближан број младих као Модрича, може да се примијети да у Власеници има мањи проценат младих који су похађали неки курс или додатну едукацију (13,3%). Према резултатима истраживања, у Кључу је 26,9% младих ишло на неки курс, док је, на примјер, у Братунцу било 26,1% испитаника који су прошли неки облик неформалног образовања.

Да ли сте ИКАД похађали неки курс или било који облик обуке који није у програму редовног образовања?

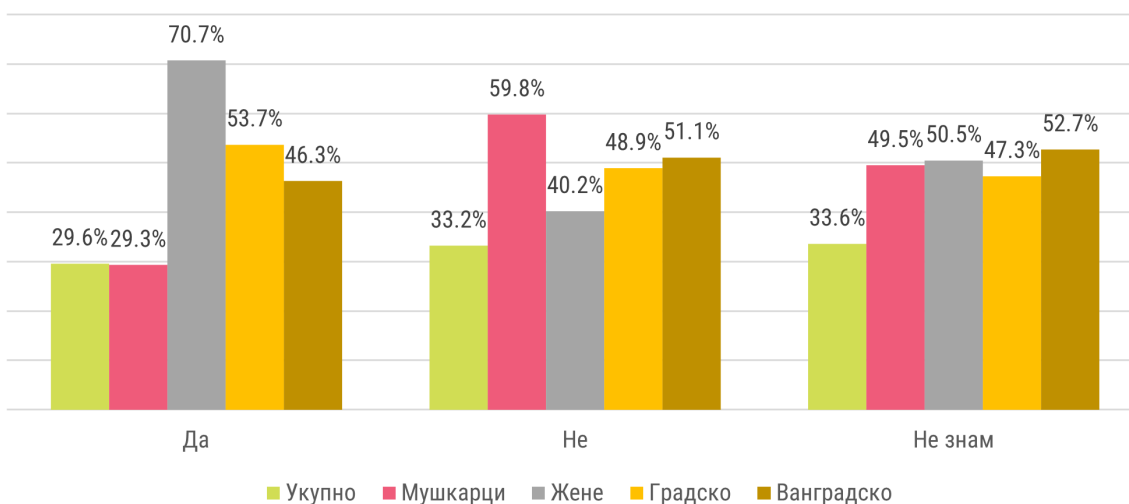

Графикон 10. Похађање курсева / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

На питање да ли би жељели да похађају неки курс у будућности, 29,6% младих је одговорило позитивно, а полна структура оних који би жељели да похађају неформално образовање или додатне едукације показује да је заинтересовано више жена (70,7%) у односу на мушкарце (29,3%). Неки вид неформалног образовања у будућности не жели да похађа 33,2% младих, а 33,6% испитаника не зна да ли би похађало неки курс или едукацију.

Од испитаних који би радо да похађају неки курс, као преференцијалне одговоре наводе учење енглеског и њемачког језика те стицање ИТ вјештина.

Да ли бисте жељели у скоријој будућности похађати неки курс или други облик неформалне обуке?

Графикон 11. Похађање курса у будућности / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Млади кажу да немају готово никакав приступ неформалном образовању у Модричи, тако да већина њих није похађала никакве едукације. Оно што су поједини млади истакли је да су имали инструктивну наставу из одређених предмета, ако би им требало да унаприједи своје знање у школи из математике или страног језика, попут њемачког. За ИТ курсеве се сналазе онлајн.

„Некада је дјеловала Асоцијација средњошколаца у БиХ, која није нужно пружала подршку само у Модричи, него смо имали тенденцију да промовишемо одређене курсеве који су се дешавали и у нашој локалној заједници, али и у окружењу, односно у околним градовима. Ту смо имали неке партнерске пројекте са одређеним институцијама. Млади овдје сигурно боље знају тренутно стање од мене, али та подружница АСуБиХ више не постоји.“

(мушко, Модрича)

„Ја сам била задњи координатор АСУБиХ (у Модричи) и баш ми је био проблем. Радила сам све сама, а одазива није било никако. Ја бих нешто, типа, организовала цијели пројекат и ово мало што је било у Асоцијацији, што су чинили наш локални тим, не би били заинтересовани, тако да би то све у суштини џабе било. И не само они, мислим, не кривим их, можда бих и ја таква била да сам само учесник. Али и неке институције у нашем граду нису се толико одазивале, а ни народ. Ја сам угасила тим, жао ми је стварно због тога што није могао да опстане у Модричи. Можда само ја лично нисам знала како да га водим. Што се тиче курсева, колико сам ја упућена, ми немамо никаквих курсева. Знам само за енглески, али то је баш за млађе разреде, типа за дјецу трећи или четврти разред. За старије, колико ја знам, нема. Већином то буду предавања, као што је било код нас у школи, предавање за ментално здравље. Буду понекад нека та предавања, али нема ништа конкретно.“

(женско, Модрича)

„Нисам чула ни за шта што је константно. Ја знам да се неке едукације организују зато што у Модричи има знатан број невладиних организација које дјелују и онда са партнерима, кроз пројекте, организују неке видове едукација или семинара. И тад млади могу да се укључе јер пројекти већином буду усмјерени само на младе. Али не знам колико је такав садржај испромовисан у локалним медијима па да онда млади могу знати да се то дешава, да могу да приступе таквој едукацији. Тако да ништа константно. Једино енглески језик, како су већ рекли (за дјецу), а нешто више од тога – не.“

(женско, Модрича)

ЗАПОШЉАВАЊЕ И САМОЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Статистике о стопама незапослености становништва доста су непрецизне због постојања великог броја контролисаних и неконтролисаних варијабли значајних за прецизно одређивање стопе незапослености. Са једне стране, у незапослене особе не убраја се становништво које не ради, али које по основу неких других категорија не спада у незапослено (пензионери, особе неспособне за рад, ученици и слично), генерално, становништво које се води као радно неактивно.

Званичне статистике воде се бројем особа пријављених на бирое за запошљавање, при чему је непознат број особа које су незапослене, али исто тако и непријављене на званичне заводе за евиденцију незапослености.

Како је објављено у ревидираној Стратегији развоја општине Модрича 2023–2026,¹³ на подручју ове општине, према статистичким подацима на крају 2020. године, регистровано је 561 правно лице и 398 предузетника. У структури правних лица доминира област трговине на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала са 30% учешћа у укупном броју правних лица, 6,2% правних лица обавља дјелатности из домена саобраћаја и складиштења, затим 8,9% правних лица обавља дјелатности које се тичу умјетности, забаве и рекреације, док се 18,3% привредних лица бави другим услужним дјелатностима.

У структури предузетника регистрованих на подручју општине доминира област трговине, која чини 36% укупног броја регистрованих предузетника, затим су ту прерађивачка индустрија са 12%, дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство са 16%, саобраћај и складиштење са 8,2%, док друге услужне дјелатности чине 14%.

Према званичним подацима Републичког завода за статистику РС-а, у Модричи је током посљедње четири године падао број запослених. У 2019. тај број износио је 4.680, а посматрајући овај период, најмањи је био 2021. г., када је било 4.400 запослених. У 2022. број запослених био је 4.620, што је у односу на 2019. мање за 1,2%.

Табела 8. Просјечан број запослених у РС-у и Модричи / Извор: Републички завод за статистику РС-а

Локална заједница/ ентитет	Просјечан број запослених			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Модрича	4.680	4.559	4.400	4.620
Република Српска	272.336	274.227	279.030	286.679

¹³ Стратегија развоја општине Модрича 2023–2026: https://modrica.ba/md/wp-content/uploads/2023/08/revidirana_strategija_razvoja_2023_26.pdf

Са друге стране, у Републици Српској је од 2019. до 2022. константно растао број запослених. У 2019. било је 272.336 особа које су имале посао, а 2022. било их је 286.679, што је више за 5,2%.

Кад је у питању незапосленост у Републици Српској, у децембру 2019. године било је 87.037 незапослених особа, а у децембру 2022. незапослених је, према званичним подацима, било 64.295 (мање за 25,4%). Према старосним категоријама, примјетан је пад броја незапослених из године у годину.

Иначе, сви подаци који су наведени односе се на крај године која је наведена, односно на стање у децембру те године.

У категорији од 15 до 19 година у РС-у је 2019. било 2.574 незапослених, а 2022. тај број износио је 1.190 (мање за око 53%). Скоро се преполовио и број незапослених у категорији од 20 до 23 године, јер је 2019. износио 6.944, а 2022. било је 3.648 незапослених. Слична ситуација је и код младих у доби од 24 до 26 година. У овој категорији 2019. г. било је 6.385 младих особа без посла, а 2022. незапослених је било 3.807. Од младих у доби од 27 до 29 година 2019. године је без посла било 6.271, а 2022. мање за 35,4% (4.046).¹⁴

Табела 9. Незапослени у РС-у према старосним категоријама / Извор: Републички завод за статистику РС-а

	Особе које траже запослење у РС-у по старосним групама				
	Укупно	15-19	20-23	24-26	27-29
2019.	87.037	2.574	6.944	6.385	6.271
2020.	83.164	2.147	5.969	5.860	5.469
2021.	69.987	1.605	4.525	4.818	4.528
2022.	64.295	1.190	3.648	3.807	4.046

Према подацима Републичког завода за статистику РС-а, просјечна нето плата расла је током посљедњих година како у ентитету тако и у Модричи.

У Модричи је 2019. износила 812 КМ, а 2022. просјечна плата била је 1.013 КМ, што је више за 24,7%. Просјечна плата на ентитетском нивоу је већа од оне у Модричи, а 2022. износила је 1.144 КМ. То је повећање за 26,2% у односу на просјечну плату у РС-у у 2019.

Табела 10. Просјечна нето плата у РС-у и Модричи / Извор: Републички завод за статистику РС-а

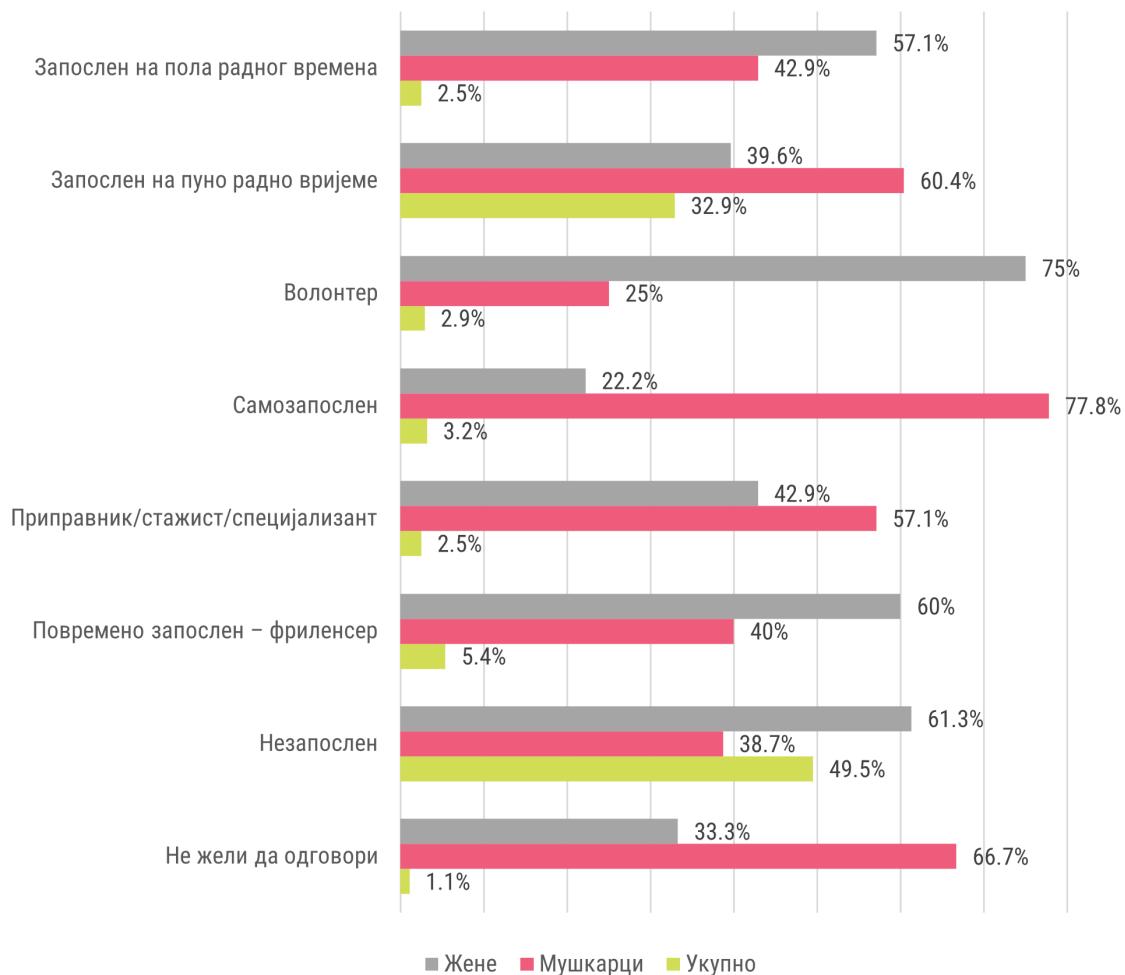
Локална заједница/ентитет	Просјечна нето плата у КМ			
	2019.	2020.	2021.	2022.
Модрича	812	837	889	1.013
Република Српска	906	956	1.004	1.144

14 Билтен Републичког завода за статистику РС-а о запослености и незапослености 2023: https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/rad/BiltenStatistike_Plata_Zaposlenosti_i_Nezaposlenosti_2023_WEB.pdf

Према резултатима наше спроведене анкете, незапослена је скоро половина младих у Модричи, односно 49,5%. Ако се гледа полна структура, међу незапосленима је 61,3% особа женског пола и 38,7% особа мушког пола.

Запослених на пуно радно вријеме је 32,9%, од тога је 60,4% мушкараца и 39,6% жена. Младих који раде пола радног времена има 2,5%, повремено запослених, односно фриленсера, има 5,4%, самозапослених је 3,2%, а приправника/специјализаната има 2,5%.

**Која од сљедећих категорија најбоље описује Вашу ситуацију
ТОКОМ ПРОШЛЕ НЕДЈЕЉЕ када је у питању формални радни
статус? Да ли сте били запослени на пуно радно вријеме, пола
радног времена, незапослени или нешто друго?**

Графикон 12. Радни статус / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Као један од разлога за незапосленост младих у Модричи су, према одговорима младих у фокусној групи, мале плате. Поред тога, сматрају, немају ни радног искуства које им је неопходно за одређено радно мјесто.

„Данас је тако, све је поскупило, смањиле су се плате. Људи бјеже, односно одлазе тамо гдје је лакше и боље.“

(женско, Модрича)

„Ја сам завршио хемијску школу. Они се и не сјећају кад је била хемијска школа у Модричи. Везана је била за рафинерију. Хајмо рећи, она је била неки гигант привредни, сад је пропала. Међутим, нас 30 завршило школу, хемијску, а једно се само запослило у рафинерији. Проблем је и избор школа које немају перспективу, генерално у Модричи. Мислим да требамо ићи у том правцу. Да имамо средње школе са којима се можемо запослити сутра у Модричи. А не, ми школујемо неки кадар који уопште није потребан. Мислим да је и то исто важан проблем.“

(мушко, Модрича)

„Ја нисам покушавала наћи посао, али знам из прича других младих који то јесу покушали, што већина институција које желе да запосле младе траже претходно искуство. Онда, минимум искуство које се тражи су три године или пет, сви су отприлике негдје на том нивоу. А онда млади, како немају тог искуства, већином у конкуренцији свих оних који буду испитани да буду запослени, неће проћи. Ја сам одувijek себи постављала питање, ако свако тражи од младих искуство прије него што ће да их запосли, како да га стекну када их заправо нико неће да упосли. И оно што су већ навели, велики је јаз у ономе што у смјеровима нуде наше школе и између стварних потреба на тржишту рада.“

(женско, Модрича)

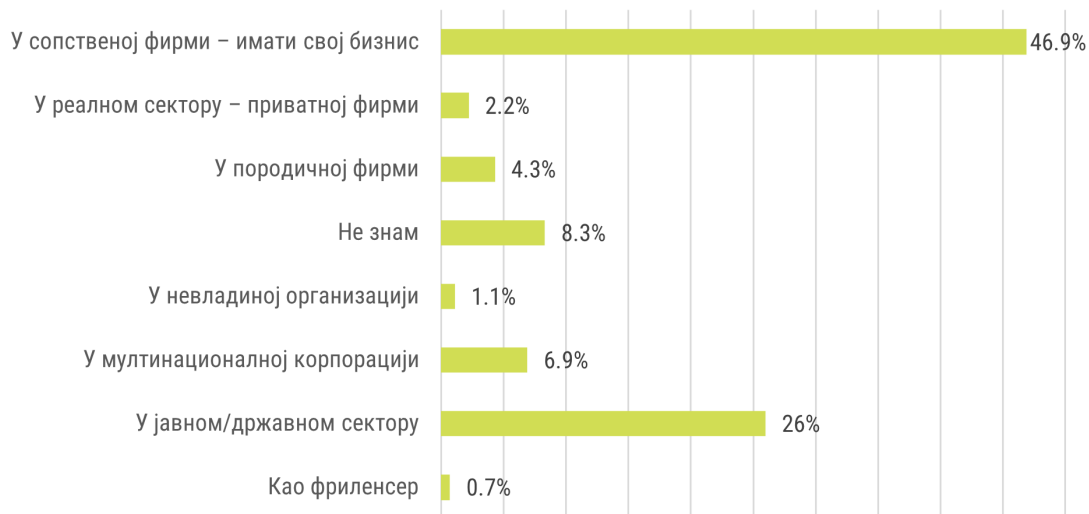
„Ја такође мислим да газде преко везе запошљавају. Мислим, лакше се запослити негдје ако имате контакте унутар тог предузећа. Ја се нисам покушала запослити, али моја родица, то знам да јој је био проблем. Није добила посао зато што је од тог газде пријатељ рекао да запосли његову кћерку. Мислим да је проблем то запошљавање то што преко везе се све ради сад, ништа нема да гледамо квалитет радника.“

(женско, Модрича)

На питање да ли раде посао у струци за коју су се школовали, четвртина (25%) младих је одговорила да ради посао за који се образовала, 50% њих не ради у струци, док 17,1% каже да дјелимично ради у струци.

Да је најбоље имати сопствени бизнис сматра 46,9% младих Модричана, док их 26% каже да је најбоље радити у јавном, односно државном сектору. Породична фирма је најбољи избор за 4,3% испитаника, интернационална корпорација за 6,9%, док је реални сектор одабрало 2,2% младих.

Према Вашем мишљењу, гдје је најбоље да се ради?

Графикон 13. Гдје би млади највише вољели да раде / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Многи млади током разговора нису могли навести ниједног послодавца код којег би најрадије радили у Модричи, док су неки истакли да је можда добро радити у неким мањим фирмама.

„Имам осјећај да има добрих мањих фирми у Модричи. Знам, на примјер, Графички студио «Гајић» да доста добро ради и да никад нисам чула некога да се пожалио на радно окружење тамо. Али у таквим фирмама се често не мијењају радници, па ти због тога и не дозвољавају да чујеш нека лоша искуства. Исто тако у Таревцима има «Бунгур пласт», знам да су плате тамо доста добре. Они исто супер раде, извозе вани, за тржишта. Али исто тако, не мијењају се ту радници често, због тога не можемо чути лоша искуства. Па можда због тога мање фирме (су најбоље).“

(женско, Модрича)

„Ја сам радио приправнички у Дому здравља, дакле јавна институција, и моје генерално мишљење је да је било осредње. Немам толико дотицаја са тим радним навикама, такорећи. Што се тиче других сфера гдје сам био радно ангажован, то су биле непрофитне организације. И могао бих себе да видим у некој таквој организацији. Разлог је тако бољи тај неки менаџмент у осталом дијелу радног сектора, више је мјеста за унапређење и више могућности и више пара.“

(мушко, Модрича)

„Ја бих волио да наставим посао свога тате, он је приватник већ дуго година. И то је дигитална штампарија.“

(мушко, Модрича)

„Ја бих вољела да радим или у некој невладиној организацији или да будем предузетница. Једно од то двоје. Зато што имам осјећај да бити у једној или другој дјелатности доста више даје могућност да изразиш неку креативност. А не да посао сваки дан буде монотон, што је сестра говорила, него да имаш више начина да изразиш све оно што би можда хтио.“

(женско, Модрича)

„Сваки посао је тежак. Само нека треба да се ради, оно, одмах је проблем. Али треба да се ради, наравно. Да не мислите да је нека јавна установа сад нешто wow. Какво сам ја лично мишљење имала, гдје сам радила приправнички годину дана. Прије него што сам почела, ја сам увијек мислила да ту раде људи који су амбициозни, који су препаметни, који су јако едуковани, који су јако школовани. Да раде за јако велике плате. Међутим, то уопште није тако. И кад ти сваки дан мораш да идеш и устајеш на посао у 6 сати, 5, 5:30, само да си будан тај цијели дан, одмах је тешко. Колико год је то што радимо нешто што волимо, оно, кад је обавеза, тешко је. Ми смо мало, генерално, постали као људи размажени. Сад видимо тамо негдје на америчким филмовима како је њима лијепо, сви уживају, па као и ми бисмо то. Мислим, то постоји само на филмовима. Посао сваки је тежак и човјек само треба у животу да зна да изабере колико-толико да ради нешто да може добро да зарађује, а да је то нешто што га колико-толико интересује у животу. Без мотике нема хљеба и то је тако. Генерално, да мене неко пита, ја не знам шта бих радила у Модричи. Мислим, питали су ме док сам била у општини у шта да уложе новац. Ја не знам шта да кажем. Људи са новцем, ето, не знам у шта да уложе. Шта би било интересантно младима. Код нас су људи, генерално, навикли само да кукају, да се жале како је све тешко и претешко, да су јадни и хајде да им помогнемо. А кад му кажеш: <Хајде ради, ено има тамо дневница, у Таревцима човјек има трешње и иди бери, што не идеш?> <Па нећу, што бих то радио?> Сви бисмо ми на Запад, и у Њемачку и Швајцарску. Имам доста фамилије и у Њемачкој и Швајцарској, јер су ми сви најрођенији тамо, и они исто сви раде од јутра до мрака. Викендом оду, виде се са неким пријатељима. Имамо превише погрешно мишљење да је тамо све бајно и сјајно. Није нигдје бајно ни сјајно. Свугдје треба да се ради, само што смо ми превише лијени. Има изузетака, има људи који се боре, који се труде и такви имају. А ови што само кукају сваки Божји дан како смо јадни и нема нас напаћенијих, то су људи који ништа друго и не раде осим што кукају. Навикли су да кукају цијели живот и увијек ће и да кукају.“

(женско, Модрича)

„Ја радим у Цивилној заштити овдје већ двије и по године и, искрено, нисам задовољан платом, као и већина мојих колега. Али не бих промијенио посао због колектива. Имао сам опцију да пређем у Републичку управу Цивилне заштите, за 500, 600 КМ већу плату, на боље радно мјесто, али нисам хтио зато што знам какав је тамо колектив, знам какви су међуљудски односи. И да свако јутро мораш да дођеш на посао и размишљаш хоћеш ли се са неким посвађати, за врат ухватити, то је глупо. Овдје имам четири-пет колега, које увијек да назовеш, у пола ноћи, ускочиће. Милион пута ујутро можда не могу да дођем на посао, морам хитно негдје на терен, пошаљем поруку, неко ће да одради мој посао. Неће питати ни што ниси дошао, ни гдје си био, ни шта си радио.“

(мушко, Модрича)

Врста уговора који запослени млади имају

Кад су у питању уговори о раду које запослени млади у Модричи имају потписане, највише запослених младих има уговор на неодређено вријеме (42,8%). У том сегменту превладавају мушкарци, којих је 56,7%. Када је у питању мјесто пребивалишта, више је испитаника запослено застално из градских средина (56,7%) у односу на ванградске (43,3%).

На одређено уговор има 22,8% испитаних младих, од тога је 65,6% мушкараца, док никакав уговор са својим послодавцем, према резултатима анкете, није потписало 17,8% младих.

На Вашем главном послу, коју врсту уговора сте потписали са послодавцем?

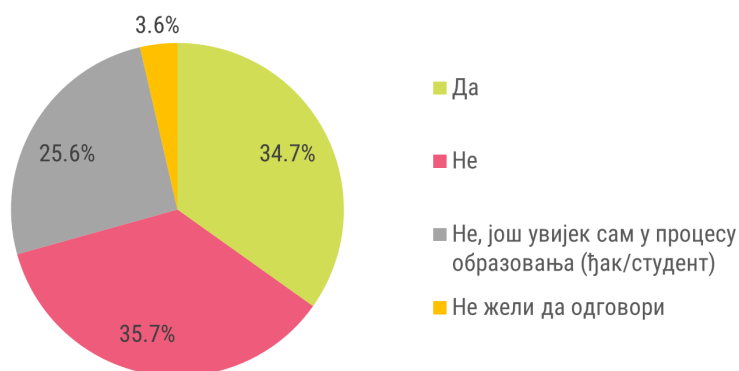
Графикон 14. Врста уговора / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Већина запослених Модричана прима плату редовно, без закашњења, те је на ово питање потврдан одговор дало 80% испитаних. Од тога је 54,5% мушкараца и 45,5% жена. Са друге стране, младих који

примају плату са закашњењем до мјесец дана од договореног или предвиђеног рока има 4,2%. Исти проценат је и младих који не примају никакву накнаду за свој рад.

Независно од тога да ли су запослени или не, 35,7% младих каже да није регистровано на бироу за запошљавање. Са друге стране, на бироу је пријављено 34,7% испитаника. Младих који су и даље у процесу образовања, те се из тог разлога нису регистровали на биро, има 25,6%.

Независно од тога да ли сте запослени или не, да ли сте регистровани на бироу за запошљавање?

Графикон 15. Регистровани млади на бироу за запошљавање / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

У фокусној групи млади су говорили о раду „на црно“, односно да ли би пристали да раде без пријаве код послодавца и каква су њихова искуства по овом питању.

„Никад више не радила на црно. Ја сам радила осам мјесеци на црно и никада нећу прежалити зашто сам то себи дозволила.“

(женско, Модрича)

„То вуче много проблема за собом, мимо радног стажа. Омладини је претежно овдје аргумент, као што не бих радио на црно, ко зна да ли ћу ја пензију да доживим. Океј, можда нећеш да је доживиш, и ја сам истог мишљења, али небитно. То вуче друге проблеме за собом. Ти ниси кредитно способан, ти имаш милион неких зачкољица у томе што те коче јер си радио непријављен. Пензија је ту најмањи проблем, она је за 40 година, да ли ћеш дочекати, да ли нећеш. Потпуно ми је свеједно за 40 година.“

(мушко, Модрича)

„Зависи колико дуго и из којих разлога би неко радио на црно. На примјер, ако мојим родитељима треба да им финансијски помогнем, ако не могу финансирати ни мене ни брата да идемо на факултет, радила бих на црно. То би било тих неких пар година док се не могу осамосталити. Мислим, да не иде све на њих.“

(женско, Модрича)

„Зависи од година. Типа, ево, ја сам средњошколац, наравно, ја сам са 17 година кренула да радим. Ја сам радила на црно као конобарица. То што ја не могу имати радни стаж са својих 17 година, ја сам спремна да идем тако, да себи зарадим коју пару. А овако, сад кад сам пунољетна и кад имам опцију да будем пријављена, не бих никада радила на црно. Јер радије бих да имам неке одређене друге могућности, поред пензије, за коју ми треба 40 година, да могу и кредит узети, да имам некако сигурност неку.“

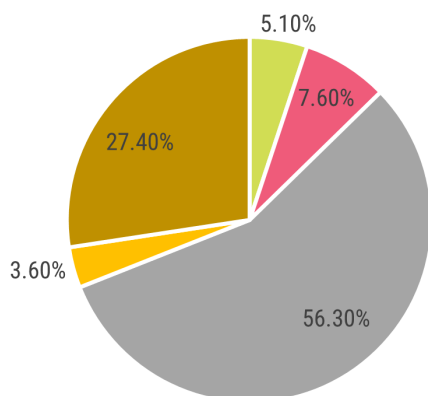
(женско, Модрича)

Дискриминација и злостављање на радном мјесту

Од младих особа које су биле у неком радном односу у Модричи, 56,3% их није било свједоком злостављања на радном мјесту.

Младих особа које су често свједочиле злостављању има 5,1%, док је оних који су ријетко томе свједочили 7,6%. Од испитаних, 27,4% их није запослено, нити су икада били запослени.

Да ли сте кроз радно искуство били свједок неког облика злостављања на послу усмјереног на Вас или Ваше колеге? Размислите о ситуацијама претјераних захтјева и притисака на раднике те злостављања на радном мјесту.

■ Да, често ■ Да, ријетко ■ Не ■ Не жели да одговори ■ Није запослен/а нити је раније био/ла запослен/а

Графикон 16. Злостављање на послу / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Перцепција мита и корупције при запошљавању

Корупцији приликом запошљавања, према резултатима анкетања, директно је свједочио 4,3% младих у Модричи. Особа које су чуле за корупцију приликом запошљавања има 37,9%. На крају, 55,6% младих истакло је да никада нису били свјedoци, нити су чули за куповину радних мјеста.

О корупцији приликом запошљавања млади нису жељели много да разговарају у фокусној групи.

„То ако кажемо, било би кривично дјело, које је при томе снимљено.“

(мушко, Модрича)

„Ја, искрено, нисам чула да је неко платио за радно мјесто. Знам за неке комбинације које се десе током политичког процеса и тако, да се ту комбинују мјеста, али нисам чула да је неко платио. Знам да постоји, али нисам чула.“

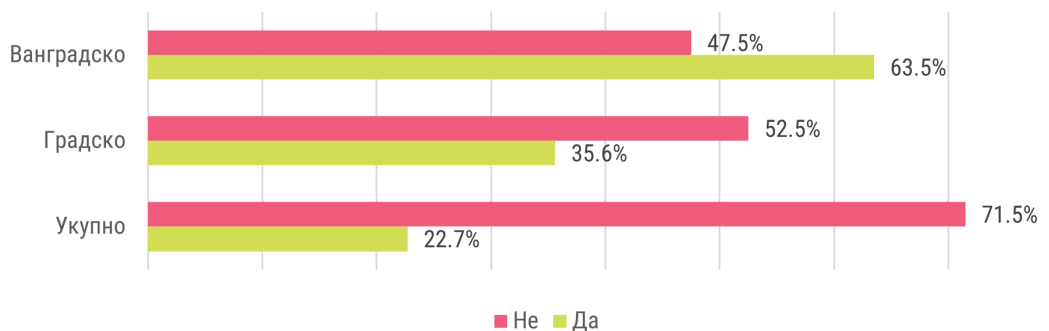
(женско, Модрича)

Владини програми запошљавања

У Модричи 71,5% младих никада није чуло за неки владин програм запошљавања те самим тим нису ни били корисници таквих програма. Од укупног броја испитаних, њих 22,7% је одговорило да јесу чули за неки од програма запошљавања које подржава локална заједница.

Према одговорима на упитник, 15,9% младих који су чули за неки програм запошљавања у Модричи уједно су били и корисници таквог програма.

Да ли сте чули за неки ВЛАДИН програм за запошљавање?

Графикон 17. Владини програми за запошљавање / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Модричани су током разговора у фокусној групи говорили и о владиним програмима запошљавања и понудили неке приједлоге шта би то могло да се унаприједи да се млади људи лакше запосле.

„Ја сам чула за неке владине програме који се користе, ево, рецимо, кад је ријеч о запослењу младих. Ако се говори о томе да нико неће да упосли младе зато што ће му у почетку пословања бити трошак, а неће правити толики допринос предузећу, онда је могуће да буде неки владин програм који сноси трошкове запослења. На примјер, порез на допринос или како већ те плате, за прву годину запослења. Онда ће млади да имају то искуство, а предузеће неће ништа коштати да их упосли. Значи, неће да буде у минусу што има једног младог човјека без искуства у фирми зато што ће кроз владин програм да се снесе трошкови његовог запослења. Можда би тако нешто могло да буде практично.“

(женско, Модрича)

„Ми генерално занемарујемо овдје ситуацију у БиХ, у привреди. Код нас овдје неће доћи неки инвеститор да отвори фирму и да нама да плату као што је плата у Њемачкој или, не знам, негдје у Европској унији, што привлачи младе људе. Нисмо ми сад толико јефтина радна снага, нико од нас сад не би хтио да ради за 600, 700 или 800 КМ, као што се овдје нуде послови. Већи је ту проблем. Јер има тих неких пројеката, нон-стоп излазе ти неки пројекти ако пратите тамо Завод за запошљавање. Али једноставно, нема неке понуде посла за младе. Нема овдје неких, хајмо рећи, привредника. У нашој општини је генерално та обућарска индустрија. Колико младих види перспективу да иде да ради тамо. Немају млади ни прилике да раде. Нема ни неких инвеститора да су заинтересовани да дођу, који је сад то разлог, не знам. Да ли смо им ми можда скупи као радна снага, не знам шта је у питању и шта их одбија од овог нашег подручја.“

(мушко, Модрича)

„Општина Модрича могла би да постане занимљива инвеститорима да се овдје отворе неке outsourcing фирме, пошто у нашем окружењу има више таквих фирми као што је Teleperformance и други. Не видим разлог зашто све те фирме не би могле да отворе и једну пословницу у Модричи.“

(женско, Модрича)

„Мени већином нису привлачна радна мјеста гдје је монотono радно окружење. Исто тако што је Адела поменула, тим фирмама које су заправо outsourcing је радно окружење које је пуно привлачније за раднике. Знам једну своју пријатељицу којој је била понуђена већа плата, али да промијени радно мјесто. Међутим, она је била у тој једној фирми која се бави outsourcing-ом и они су креирали такво радно окружење да је радницима гушт да долазе на посао, да им је лијепо ту. Лијепо се, једноставно, осјећају на послу и мислим да ми млади у Модричи у том дијелу немамо толико избора. Мислим кад би неки средњошколац хтио себи наћи неки посао преко љета, сезонски, то би већином били послови као што је трговац, конобар, и то младима није толико привлачно. Плус, ту радно окружење није привлачно, поготово младим особама данас, којима треба пуно

стимуланса да се за нешто заинтересују. Данас имамо приступ друштвеним мрежама, дјеца виде свашта, нагледају се и онда пуно тога желе. И онда кад погледају око себе, на своје окружење, виде да нигдје то у околини не могу да добију. То је оно што демотивише младе људе да овдје траже посао и иду у западне земље.“

(женско, Модрича)

Покретање сопственог бизниса

На питање да ли би били вољни да покрену сопствени бизнис, 44,8% младих одговорило је потврдно, али да нису у могућности. Међу њима је 52,4% жена и 47,6% мушкараца. Младих који активно раде на покретању сопственог бизниса има 5,8%, а да су већ покренули свој посао потврдило је 4,7% испитаних. Ни у којем случају сопствени бизнис не би покренуло 12,6% младих који су попунили анкету.

Да ли бисте били вољни да покренете сопствени бизнис?

Графикон 18. Покретање сопственог бизниса / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Као најбитнији вид подршке приликом покретања бизниса скоро двије трећине младих одабрало је финансијску подршку (42,2%). Међутим, показало се и да је менторска подршка младима јако важна те је 13,7% испитаника означило да је битно имати и овај вид подршке приликом покретања бизниса. Едукативну подршку у овом сегменту вољело би да има њих 12,6%, а професионална едукативна помоћ у специфичној дјелатности значила би много за 11,9% младих. Повезивање са клијентима цијенило би 6,9% младих Модричана који би хтјели да покрену сопствени бизнис. Један вид подршке у покретању бизниса је и правна подршка, коју је као важну одабрало 7,9% испитаника.

Треба да се нагласи да Општина Модрича¹⁵ издваја средства за програм Омладинска банка, који се спроводи са Фондацијом Мозаик, а којим се подржавају друштвено корисни пројекти младих људи. Општина је у посљедњем позиву,¹⁶ који је објављен у фебруару 2023. г., додјеливала младима од 17 до 35 година од 1.000 до 1.800 КМ за пројекте који су од друштвеног значаја. Укупан фонд за пројекте младих из Модриче износио је 27.000 КМ.

Са друге стране, Омладинска банка је за младе предузетнике и предузетнице од 18 до 35 година обезбиједила и подршку за регистрацију самосталног предузетништва или комерцијалног пољопривредног газдинства у износу од 500 КМ до 2.000 КМ. Укупан фонд за микробизнисе из Модриче био је 6.000 КМ.

У буџету Општине Модрича за 2023. за Омладинску банку осигурано је 20.000 КМ.

15 Буџет Општине Модрича 2023: https://modrica.ba/md/wp-content/uploads/2022/12/budzet_2023.pdf

16 Веб-страница Општине Модрича, Јавни позив: [Омладинска банка – Јавни позив за младе 2023 | www.modrica.ba](http://www.modrica.ba)

СОЦИЈАЛНА БРИГА О МЛАДИМА

Допринос кућном буџету

Младих који доприносе свом кућном буџету, према њиховим тврдњама, има 40,1%. Треба да се истакне да у овом случају више доприносе мушкарци, јер је међу онима који су рекли да доприносе кућном буџету било 64% мушкараца и 36% жена. Младих чланова домаћинства који доприносе кућном буџету, али не редовно, има 15,7%. Младих који никако не доприносе кућном буџету има 40,1%.

Да ли сте Ви члан домаћинства који доприноси кућном буџету?

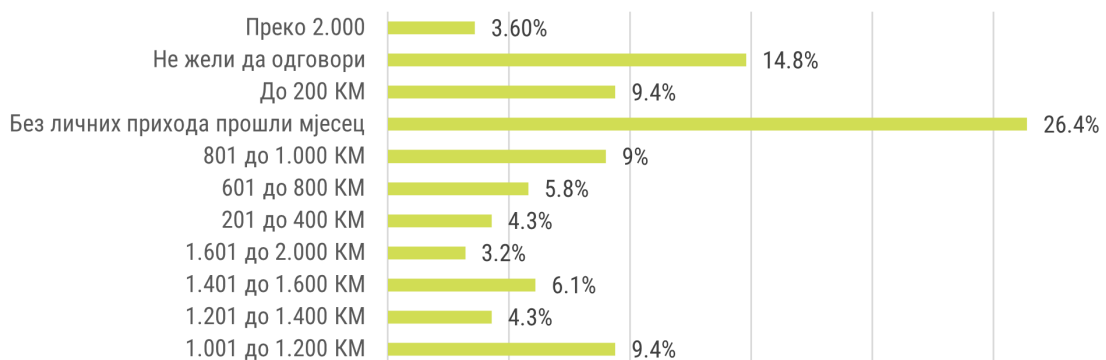

Графикон 19. Допринос кућном буџету / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Међу младима који су учествовали у анкетирању, највише их је потврдило да немају никаквих личних прихода (26,4%). До 200 КМ мјесечно, према тврдњама младих, прима њих 9,4%, док од 201 до 400 КМ приходе има 4,3% испитаних младих.

Од 1.001 до 1.200 КМ примања има 9,4% испитаника, а 9% их је изјавило да примају износ од 801 до 1.000 КМ. Од 601 до 800 КМ мјесечно има 5,8% младих. На питање о личним приходима није жељело да одговори 14,8% испитаника. Више информација о приходима младих видљиво је у графикону испод.

Са картице испод одаберите износ који одговара Вашим личним приходима током прошлог мјесеца из свих извора:

Графикон 20. Лични приходи током мјесеца / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

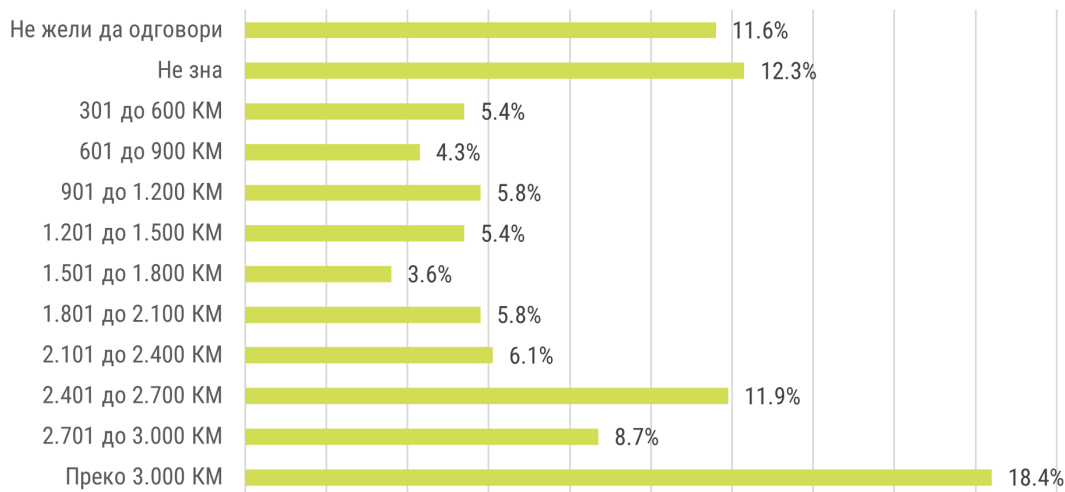
Просјечна нето плата исплаћена у РС-у у септембру 2023. године износила је 1.277 КМ, према подацима Републичког завода за статистику РС-а.¹⁷ Како је раније наведено, просјечна плата у Модричи крајем 2022. била је 1.013 КМ. Ако се погледају лични приходи анкетираних младих, према њиховим тврдњама, најмање 54,9% младих има мање личне мјесечне приходе од просјечне плате у Модричи крајем 2022. г. Од тога 26,4% младих нема никаква примања.

Ако се упореде лични приходи младих са просјечном платом у Републици Српској, може да се види да најмање 64,3% младих нема приходе који досежу просјечну плату у РС-у.

Укупни приходи домаћинства током протеклог мјесеца, према тврдњама испитаника, прелазе 3.000 КМ код 18,4% младих. Потом, приходе домаћинства у распону од 1.201 до 1.800 КМ има укупно 9% младих, од 1.801 до 2.400 КМ има укупно 11,9% младих, а у распону од 2.401 до 3.000 КМ укупне приходе у домаћинству има 20,6% младих.

Према подацима Савеза синдиката Републике Српске, синдикална потрошачка корпа у октобру 2023. износила је 2.537,2 КМ.¹⁸

Са картице испод одаберите износ који одговара укупним приходима свих чланова Вашег домаћинства током прошлог мјесеца.

Графикон 21. Укупни приходи свих чланова домаћинства / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Потребно је да се напомене и да 11,6% младих није жељело да одговори на ово питање, а 12,3% је казало да не зна колики су укупни приходи њиховог домаћинства.

17 Републички завод за статистику РС-а: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/179/?page=1>

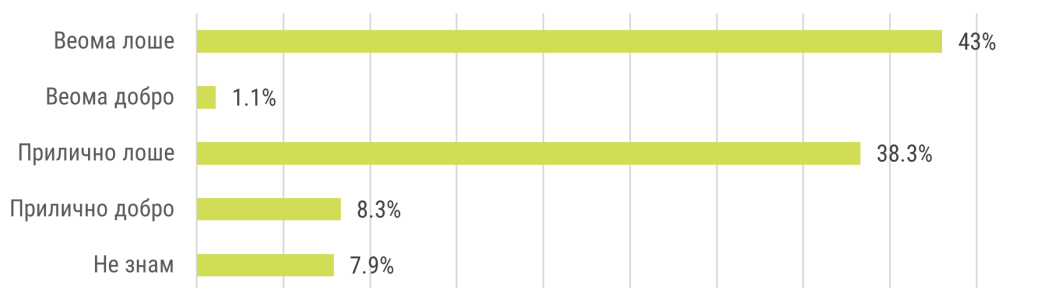
18 Веб-страница Савеза синдиката Републике Српске: <https://savezsindikatars.org/sindikalna-potrosacka-korpa/>

На питање како би оцијенили финансијску ситуацију у свом домаћинству, највише младих је одговорило да је ситуација прилично добра (46,2%), а веома добра је код 11,9% испитаника. Финансијску ситуацију у свом домаћинству веома лошом оцијенило је 17% младих, а прилично лошом 12,6% младих.

Према изјавама младих, 45,5% их на крају мјесеца успије да уштеди одређену суму новца поред свих мјесечних издатака. Са друге стране, 40,8% их није у могућности ништа да уштеди.

На питање како би оцијенили економску ситуацију у БиХ, 43% младих одговорило је да је она веома лоша, а прилично лоша је за 38,3% испитаника. Економску ситуацију у БиХ прилично добром сматра 8,3% младих у Модричи.

Како бисте оцијенили економску ситуацију у БиХ?

Графикон 22. Оцјена економске ситуације у БиХ / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Стамбено збрињавање

Као и у осталим дијеловима наше земље, већина младих у Модричи живи са својим родитељима. Према резултатима истраживања, у овој бх. општини 59,6% младих живи у стану/кући који је у власништву њихових родитеља. Модричана који живе у стану који је у њиховом власништву или власништву њиховог брачног партнера има 10,8%.

Гдје станујете?

Графикон 23. Гдје млади станују / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

На ентитетском нивоу постоји подршка младима за субвенционирање каматне стопе на стамбене кредите за младе и младе брачне парове. Посљедњи позив¹⁹ објављен је у августу 2023.

Наиме, из Министарства породице, омладине и спорта РС-а образложено је да су на конкурс могла да се пријаве лица која су закључила уговор са комерцијалном банком која врши пласман кредитних средстава из кредитне линије Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и у тренутку закључивања уговора са банком о стамбеном кредитирању имају до 35 година живота.

На конкурс је могао да се пријави судужник као брачни партнер лицу које је закључило уговор са комерцијалном банком која врши пласман кредитних средстава из кредитне линије Инвестиционо-развојне банке Републике Српске, а у тренутку закључивања уговора са банком о стамбеном кредитирању судужник је требало да има до навршених 35 година. У том случају пријаву на конкурс подноси судужник.

Кад се говори о подршци стамбеног збрињавања младих, не постоји посебан програм који подржава ову популацију у Модричи. Према информацијама из Општине Модрича, постоји олакшица за младе брачне парове када општина нуди опцију социјалног становања. Наиме, када се ослободи нека стамбена јединица у власништву локалне заједнице, распише се јавни позив, у којем млади брачни парови имају додатне бодове приликом евентуалног аплицирања.

Као један од добрих примјера у БиХ, општина која помаже младима при куповини некретнина, независно од програма који већ има кантон или ентитет којем припадају (Унско-сански кантон / ФБиХ), јесте Сански Мост, који је у буџет 2022.²⁰ уврстио ставку о суфинансирању камате за стамбене кредите за младе на подручју ове општине. За то је издвојено 100.000 КМ а право на то имали су млади брачни/ванбрачни парови који посједују уговор са банком о кредиту за стамбено збрињавање, а чија висина не прелази износ од 100.000 КМ.

Добар примјер је и Коњиц,²¹ који кроз субвенционирање каматне стопе олакшава младима да дођу до своје прве некретнине.

Програмом подршке кроз стамбена финансирања за младе из Коњица по стопи од нула посто Град Коњиц настоји да помогне младима који нису ријешили стамбено питање. Ова мјера младим људима омогућава да без додатних финансијских оптерећења ријеше стамбено питање, субвенционирајући профитну маржу за цијели период отплате, односно на 20 година до 100.000 КМ.

Право учешћа за субвенцију имају млади од 18 до 40 година старости за куповину новоизграђеног или стана у изградњи, као и куповину куће у изградњи или изградњу потпуно нове куће.

На питање зашто већина младих у Модричи живи са родитељима или у кућама/становима у власништву њихових родитеља, млади као неке од разлога наводе недостатак финансија, али да међу разлозима треба да се промишља и о традицији.

19 Веб-страница Владе РС-а [„Javni poziv Ministarstva porodice, omladine i sporta RS](#)

20 Истраживање положаја и потреба младих општине Сански Мост (2022): mladi.org/storage/2023/05/Analiza-rezultata-istrazivanja-polozaja-i-potreba-mladih-opcine-Sanski-Most.pdf

21 Веб-страница Града Коњица: [Subvencioniranje kamate za mlade pri kupovini nekretnine](#)

„Млади се не осамостаљују, могуће да су финансије, а могуће и да им је једноставно мрско да брину сами о себи.“

(женско, Модрича)

„Има доста младих који не желе да се осамостале. Имам примјер једног колеге горе, он је из руралног једног подручја, коме је додијало да живи на селу и одлучио је да пређе у град. Замолио ме је могу ли му наћи овдје неки посао, пошто момак не зна једноставно никога у граду. Ја сам му помогао, мало га погурао. Он се запослио, ради сад, и он је узео стан, изнајмио, има већ двије и по, три године. Њега и дан-данас његово друштво зеза како је он будала што он живи сам у стану, како он сам себи мора кувати, како сам себи мора пеглати, како је то сулудо. Они дођу у чисто, они дођу у готово. Они просто не желе то.“

(мушко, Модрича)

„По мом мишљењу, недостатак финансијских средстава. У данашње вријеме није стварно лако прво издвојити новчана средства да купиш себи стан, ма да платиш кирију или најам, а камоли да купиш себи стан. Како ја гледам на то, зашто бих ја сад, кад живим 10 минута од града аутом, плаћала себи стан у граду овдје. То јесте, ја већ имам стан у граду, али не живим ту.“

(женско, Модрича)

„Мени је лично љепше да живим у руралном подручју, да дођем у град повремено кад треба, него да живим све вријеме у граду. При томе, нормално, и финансије и све. Велики су трошкови.“

(женско, Модрича)

„У мојој ситуацији ја бих вољела помоћи и родитељима. Ако већ могу себи да нађем негдје посао и зарађијем. Прво, не би ми било довољно и да нешто уштедим, јер би ми све отишло на режије и станарину, али поред свега тога, вољела бих да помогнем више и својим родитељима и финансијски. А и исплатније је живјети код својих родитеља.“

(женско, Модрича)

„Доста је родитеља наших и старијих генерација правило куће, тако да су планирали веће куће, да остану, и онда им је жао да напусте то јер имају ту простор, два дневна боравка. И онда је породицама жао да иду у подстанаре, а куће овамо празне.“

(женско, Модрича)

„Тешко се и родитељи мире ако некад неко хоће да се одсели. Често се људи жале, остају куће празне, џаба су правили јер они одоше.“

(мушко, Модрича)

„То нам је традиционално. То нам је остало. Тако је увијек било и тако су навикли људи. Тога се и држе људи, да се са кољена на кољено пребацују из куће. Буквално, као династије.“

(женско, Модрича)

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА МЛАДИХ

Систематски преглед у посљедњих годину дана обавило је 48% младих из Модриче, док их је 18,4% обавило преглед прије више од годину дана. Да се не сјећају када су обавили систематски преглед, казало је 21,7% испитаника. Према њиховим тврдњама, систематски никада није обавило 8,3% младих.

Од особа које су обавиле систематски преглед, 57% их је истакло како је то урадило ради посла или полагања возачког испита, а ту не постоји разлика по полу (49,5% мушкараца и 50,5% жена). Поред тога, 11,9% младих каже како су систематски урадили самоиницијативно, јер су жељели да се прегледају. У овом случају у питању је 59,1% жена и 40,9% мушкараца.

Кад сте посљедњи пут извршили систематски преглед?

Графикон 24. Систематски преглед / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Ради спортских такмичења или уобичајених прегледа ради бављења спортом систематски је урадило 11,4% испитаника. На препоруку љекара због здравствених проблема систематски је обавило 10,3% испитаника.

Ако упоредимо са другим локалним заједницама са приближним бројем младих, а у којима је Институт радио истраживање положаја и потреба младих, треба да се истакне да је у Братунцу проценат младих који никада нису обавили систематски преглед 4,4%. У Кључу 1,3% младих никад није било на систематском, док је у Власеници 12% испитаника одговорило да нису обавили такву врсту прегледа.

Млади су у фокусној групи одговарали на питање зашто нису склони систематским прегледима, осим кад су на то принуђени због возачког испита или запослења.

„Радим само кад морам. То је тако, нажалост, немамо ми ту неку културу редовног одласка доктору, на контролу. Идем само кад нешто заболи. Нека психичка обољења, то

је нешто друго. Али генерално, док те нешто не заболи. Док стварно не осјетиш потребу да идеш.“

(мушко, Модрича)

„Док је на Западу сада пракса да се сваких мјесец дана, није битно, мало дужи период, дијете води да виде да ли се нешто промијенило... На примјер, ја сам имао ситуацију са својом породицом, неки су ми препричавали догађај, мора дијете редовно да се води зубару, иначе иде новчана казна ако се не доводи, мора да се има написано све. Док је овдје, иде се баш кад је потребно. Ако је пука потреба, ако баш, баш, баш боли, ако може да се трпи, попити два парацетамола и ћао. То је код нас тако здравство, док се код њих мора, и то се код нас види и велики је то пропуст.“

(мушко, Модрича)

„Систематски сам радила три пута у животу. То је било за возачки, на факултету и сад пред приправнички. Да нисам морала, не бих. Мене кад нешто заболи, пошто сам студирала, ишла сам код доктора, љекара, јер сам знала да са многим нешто није уреду и да нешто није како треба. Онда су мене људи убјеђивали два-три мјесеца да сам ја супер, да сам ја то умислила. Што је најгоре, моји другари и другарице из околине, познаници, говорили: «Није теби ништа, то си себи умислила.» И што је неко малоприје поменуо, као да привлачим пажњу. Ма није, људи, него нисам добра. Онда се послѣје установило да ја уствари имам хелико бактерију, на дуплу, троструку терапију да останем жива. Јер се ја добро носим са чим год да ме боли. Питање је и стручности тих наших љекара, ових који су преостали у овој нашој БиХ, питање је и кад ћеш доћи на ред. На примјер, у дом здравља код нас, ако те нешто заболи, конкретно, моја мајка што је била прије два-три мјесеца, добила терапије за кичму, али за четири мјесеца, у децембру. А жену у јулу боли кичма, шта ћеш чекати четири мјесеца. Онда идеш приватно. И код нас је то увијек тако, и не обраћаш се у дом здравља, не дају ту да се лијечиш бесплатно, нека свако иде приватно. Можда и због тога, онда требају новчана средства јер, гдје год се окренеш, код којега год приватника да одеш, мораш да му платиш преглед. Можда због тога омладина и млади, и они који би хтјели да оду, неће.“

(женско, Модрича)

„И ја сам на систематском у животу био три или четири пута, све што сам морао. Не уче нас од малена. Ми ни за школу никад нисмо ишли на систематски. Играо сам фудбал годинама, играм га и дан-данас, као дијете нас никад нису, као дјецу, водили на тај систематски преглед. Можда неко дијете има срчану ману, може се сутра нешто десити, не дај Боже, на спортском терену. Значи, нас од малена не уче да се то треба радити, а не мене сад од 25 година да уче. Нећу ја то никад радити.“

(мушко, Модрича)

„Радила сам систематски, баш због тога што сам поменула, имала алопецију. Хтјела сам да видим шта се дешава. Је ли чисто аутоимуно обољење или је у питању неки орган. Али нисам радила овдје. Радила сам то у Тузли јер овдје нисам могла доћи на ред. А тамо су ми сликали и јетру и бубреге, све ми урадили.“

(женско, Модрича)

Поред тога што не обављају редовно систематске прегледе, млади су током разговора казали како они уопште не воле да иду љекару, из низа разлога.

„Идем љекару само онда кад се нешто не може излјечити народном медицином, облогама.“

(мушко, Модрича)

„Одем доктору кад сам болестан константно мјесец и по дана, грипа и слично, што ми се недавно десило. Чекао сам буквално мјесец дана да одем доктору самоиницијативно. Искрено, мислио сам да ће да прође брзо.“

(мушко, Модрича)

„Не да ти се једноставно ићи доктору. Ја сам мјесец дана имао упаљен зуб, скоро сепсу добио. Колегиница ме је натјерала да одем. Не може он бољети колико ја капи против болова могу попити. И на крају се она изгаламила на мене, пошто је изгубила сина, син јој умро од тога, нисам знао да се од зуба може умријети. Ја одем и зубар ми хаос направио. Каже: <Ти ниси нормалан, ти ћеш сепсу добити>, добио неке оволике таблете, хаос ми направио.“

(мушко, Модрича)

„Ја сам ишла на неки преглед за кичму, некад у мају, и тек сам у октобру кренула на вјежбе. До августа сам чекала на преглед, онда сам чекала налазе и још су ме на неке послали, на снимак, што сам чекала мјесец дана. И кад сам напосок дошла на ред, они су мени рекли: <Јој, што си толико чекала, теби се погоршало стање.>“

(женско, Модрича)

„Ја сам научена од стране моје маме да се лијечим природно. И кад заболи оно баш претјерано, ја само пустим бол. Моја мама је фазон, оно, шта кукаш, ово-оно. Проћи ће, шта ти знаш, није ти ништа. Уље ми на стомак намаже, избуши новину и стави и извуче ми температуру.“

(женско, Модрича)

„Код доктора идем само кад треба оправдање за школу.“

(женско, Модрича)

Гинеколошки преглед у посљедњих годину дана није обавило 1,3% младих жена. Гинеколошки преглед, према њиховим тврдњама, никада није обавило 29,65% младих испитаница. Овакав податак је забрињавајући и указује на недовољно развијену свијест код младих жена о важности сопственог здравља, посебно кад се ради о превентивним прегледима. Треба да се истакне и да на питање колико прегледа су имале у посљедњих годину дана није жељело да одговори 22% испитаница.

Са друге стране, 15,1% дјевојака је урадило један гинеколошки преглед у посљедњој години.

Највише младих има здравствено осигурање преко родитеља, и то 41,2%, јер је већина испитаних и даље у неком процесу образовања. Друга значајна категорија су запослени, односно они којима послодавац уплаћује осигурање (29,6%). Здравствено осигурање преко бироа за запошљавање има 7,9% младих особа.

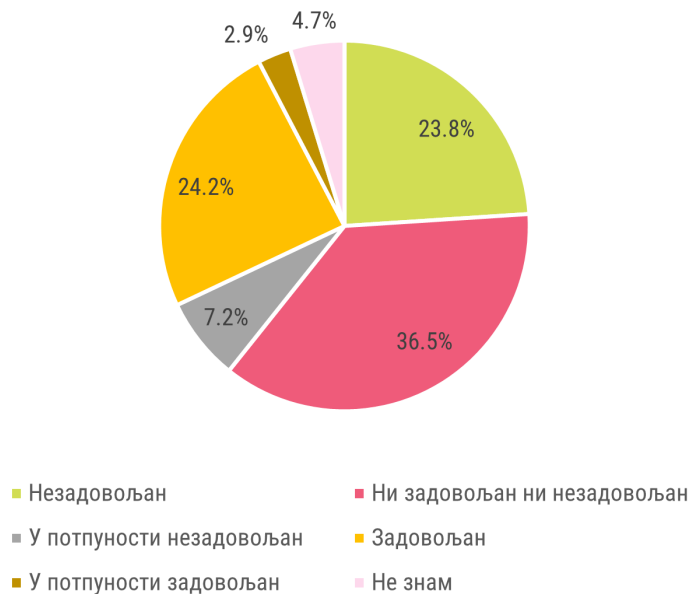
Коју врсту здравственог осигурања посједујете?

Графикон 25. Врста здравственог осигурања / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

На питање колико су задовољни услугама које пружа њихов дом здравља, укупно 27,1% испитаника је одговорило да је задовољно и у потпуности задовољно пруженим услугама. Своје незадовољство његовим радом исказало је 23,8% младих, док је у потпуности незадовољно 7,2% испитаника. Највише је младих који су одговорили да нису ни задовољни ни незадовољни (36,5%).

У којој мјери сте задовољни услугама које пружа дом здравља у Вашем граду/општини?

Графикон 26. Задовољство услугама у дому здравља / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

С обзиром на одговоре на питања из упитника која се тичу здравства, младе смо током фокусне групе питали и да нам они дају своје мишљење о здравству у Модричи. Треба да се има у виду да су цитати испод појединачна искуства учесника фокусне групе те да су пренесена на начин како су изговорена током разговора са младима. Такође, већ смо поменули да млади из низа разлога нису често корисници здравствених услуга, осим у случају када су им такве услуге заиста потребне.

„Што се тиче генерално здравства нашег, када се неко повриједи и позовете Хитну помоћ, прво вас Хитна пита да ли ви можете да дођете. Исто кад сам ја сломио руку, морао сам у болницу, а та болница је неопремљена за неке основне повреде. Свима може да се деси прелом руке. Пошто треба облоге да се стављају да се смањи оток и то, читав дан им је требало да се та једна бочица направи јер је та машина једно 25 година стара. Пошто сам морао попрати неки лијек да ми смањи болове, питао сам их да ли имају барем бруфен. Кажу немају бруфен, немају ништа. Гдје је болница без бруфена, Боже помози. Све мора да се купи. И донијели су ми лед да држим, кажу: <Узми мајицу и тако држи.> Ја кажем: <Па има ли завој да то завијем?>, кажу: <Не, узми мајицу своју и тако држи.>“

(мушко, Модрича)

„То је било прије можда седам-осам година. Рођак и ја били на пецању и он је пао и сломио ногу. А ми... Нема сигнала, нема ничега. Ја док сам узела његов телефон, док сам трчала да нађем сигнал, док сам ја позвала Хитну, каже: <Па гдје сте ви>, као, <је ли вас

има ко довести?» А ја њему вриштим на телефон: «Нема, долазите, нема нас нико довести, њему је нога сломљена, он лежи на поду.» А он мени (на телефон) говори: «Добро, де ти нађи неку грану, ето нас, доћи ћемо, нешто да му ставиш.» Ја сам њих 40 минута чекала, кажу, нису нас могли наћи.»

(женско, Модрича)

„Ја морам рећи за једну ситуацију са Хитном, од прије двије године. Био је «Зимзоград», ми смо шетали код паркинга, мени прилази жена. Људи, она је имала отворену рану на лобањи, ја видим кост, сада замислите дијете од 15 година како стоји и гледа у то. Ја зовем Хитну, ја већ паничим, паниче људи око мене, да мени Хитна помоћ каже: «Хајд је доведи.» Ја сам њему четири пута прије тога рекла да нико од нас нема положено и да је он опет захтијевао да ја некако нађем превоз. Та ситуација се завршила тако што сам ја под тим силним стресом почела да вриштим на човјека да дође. Јер више нисам знала шта ћу и како ћу, и тако су једино хтјели доћи.»

(женско, Модрича)

За специфичне здравствене услуге дома здравља које су намијењене младима зна, а уједно их је и користило, 4,3% младих. Да су упознати са тим услугама, али их не користе, истакло је 7,9% младих. На другој страни, 84,5% младих не зна да постоје здравствене услуге које су посебно организоване и специфично намијењене само њима.

На питање који су највећи здравствени проблеми са којима се млади сусрећу, већина је одговорила да су у питању одређени проблеми психолошке природе, те наркоманија, иако, опојне дроге, према истраживању, тврди да не конзумира 92,4% испитаних младих у Модричи.

Ниједном у посљедњих мјесец дана дрогу није конзумирало 2,5% испитаника, док је, према њиховим одговорима, дрогу само једном конзумирало 1,1% младих. На ово питање није жељело да одговори 2,5% младих особа.

О менталном здрављу, импулсивним понашањима и конзумацији психоактивних супстанци причали смо и са младима на фокусној групи, а испод је неколико прототипних одговора које су млади дали на ову тему.

„Они који се не лијече, на које се најмање обраћа пажња, то је оно што ја могу да примијетим. Анксиозност, стрес... Али то су код нас табу теме и о томе се уопште не прича. Код нас се иде код љекара оно кад мораш отићи на неки преглед, ако те нешто заболи, мислим, то је то. Тако сам и ја одрасла. Није било приче о никаквом ни психологу, ни социологу, психијатру, мислим, ми смо некако тако одрасли сви. И тек сад како сам старија, прошла сам кроз тај факултет и све, упознала сам тих доста људи, младих, и видјела сам у ствари шта све може да се лијечи, о чему све може да се прича. Али код нас нема некако ни свијести развијене о томе. Углавном, дјеца ако су и анксиозна,

они јадни и не знају шта им је. Сад је још и добро како су ове друштвене мреже узнапредовале, што се тога тиче, можеш свашта и да видиш и да научиш и да прочиташ. Ако ништа, барем да сконташ да имаш са собом неки проблем.“

(женско, Модрича)

„Наркоманија, што је ескалирала у Модричи, мајко моја, то у моје вријеме није било. Прије десет година. Ако евентуално неко џоинт запали иза школе, то је било, ено га наркоман, али ајд, није то ништа страшно. А сад колико чујем, колико читам по овим вијестима, ја не могу да вјерујем је ли то тако стварно.“

(женско, Модрича)

„Проблем је и кад дјеца, кад кажу шта им је, на примјер, родитељима, хеј, имам анксиозност... И родитељи ту... Да покушаш причати са њима, не можеш. Другачије то гледају. Прије је било другачије. Кажу (родитељи): <Данас ви све имате, а ви тако враћате.>“

(женско, Модрича)

„Ми смо тако одрасли. Ми можда знамо да је то тако било прије, чињеница је да је било теже све, али не могу ја сад рећи: <Хеј, прије 50 година нису ово имали, нису оно имали, ја сад имам пуно више тих избора>, значи, то што ја имам анксиозност, што ја имам депресију је апсолутно нерелевантно и ја уопште не смијем да се жалим са тим. Зато што ја сад имам пуно више него што су они имали. Сваки проблем је релевантан проблем. Сваки проблем се треба, без обзира на то колико је велик, колико је мален, треба да му се да значај. Поготово кад су у питању менталне болести.“

(женско, Модрича)

„У овом постковид периоду, мислим, неминовно је да је Центар за ментално здравље, први пут у не знам колико година, да су вршили едукације по школама. Није се то у толикој количини довољно схватило колико је та пандемија, на примјер, оставила утицаја на младе и све што се носило са тим. Доста се повећало то коришћење услуга Центра за ментално здравље, али има простора да се то унаприједи, да се то прошири на неки виши ниво.“

(мушко, Модрича)

„Многи млади сада то искоришћавају како не би улазили у неке ситуације. На примјер, кажу: <Ја сам анксиозан, ја нећу то да радим.> И то код тих послова. Кажу: <Ја имам проблеме са стресом, мени је то превише стреса.> Заправо, није то у толиким количинама

колико су они себи то увеличали. Мислим, ми чему год да дајемо пажње, оно ће нарасти. Тако да мислим, у ових посљедњих неколико година, макар у мојој генерацији, има неких особа што те своје проблеме, како им се да пажња, како им се схвати да имају тај проблем, одмах направе ситуацију: «Сваки дан имам напад панике, анксиозни напад», а заправо, то некада није тако, него привлаче пажњу. Ја сам имала проблема са анксиозности, нисам ни знала да имам, са стресом, док се то није почело изражавати на мени. Почела сам губити косу, добила сам алопецију. И онда сам тек послије схватила како да се носим са тим стресом и видјела сам разлику. Наравно, сад, свако то другачије носи, али видјела сам разлику како сам се ја тада понашала и неке друге људе како то изгледа када преувеличавају, кад од тога праве нешто превише.“

(женско, Модрича)

„Ја бих се надовезала на колегиничину причу око наркоманије. Рангирани смо као први да највише се дила дрога, да највише има људи који конзумирају дрогу. Е сад, не знам за шта је ментална установа Гаравац. Ако смо већ рангирани као први, зашто се не би имала установа да се људи рехабилитују? У једну руку, ако код нас највише људи има такав проблем, што немамо установу да лијечимо те људе?“

(женско, Модрича)

„Дрога је генерално проблем у Модричи. Али колико га се може ријешити, то је већ тешко. Има то више фактора или чинилаца до тога ко је надлежан. Може и општина урадити неке ствари, до полиције је доста тога, а има и закон. Специфичан је проблем и велики је посао да се то среди.“

(мушко, Модрича)

„Оно што је јасно је да је у посљедњих неколико година, да је било више индикатора који упућују на то да је то узело маха. Знам да је у нашој мјесној заједници, једне прилике, била једна манифестација коју ми одржавамо сваке године. У току те ноћи долазили су аутима, гдје има дјеце која су испод 18 година, и онда су они ту извлачили пиштоље и шта ја знам, онда смо ми морали дјецу склањати. Не смијеш се ти таквим особама ни супротставити, нити знаш ко су, ни одакле су, ни шта су. Пошто општину Модрича већином чине та приградска насеља, онда су она и прилагођена за то дилање дроге. Има доста напуштених кућа, гдје онда они могу можда и конзумирати.“

(женско, Модрича)

„Што се тиче дилања дроге, то се уопште не ради у приградским насељима. То се ради у дискотеци, да се не лажемо. Не мораш уопште ићи, потезати по пет километара. Можеш

отићи до WC-а. Мислим да је на томе доста требало да се поради и да треба да се крене по школама. Баш зато што сада имамо тај проблем, па можда након десет година, ако се буде о томе причало, можда нећемо имати тај проблем.“

(мушко, Модрича)

„Када се прича о приступачности младих наркотицима и свега. Ја свима овдје у просторији дајем десет минута да ће наћи сигурно наркотик. Сто посто.“

(мушко, Модрича)

„Ово са дрогом је овако у посљедњих пет година, није то прије било тако. Ми смо 1999. годиште. Није било овако. Било је кад чујеш за некога, Боже сачувај, баш је било страшно. А сад је то: <Де, шта се чудиш?>, још ти кажу: <Chill, нема везе.“

(женско, Модрича)

Сексуална активност

Да је сексуално активно потврдило је 56,7% младих из Модриче. Међу младима који су сексуално активни мушкараца је 59,9%, док је жена 40,1%. Младих који су рекли да нису сексуално активни је 24,9%, а од тога је 72,5% жена и 27,5% мушкараца.

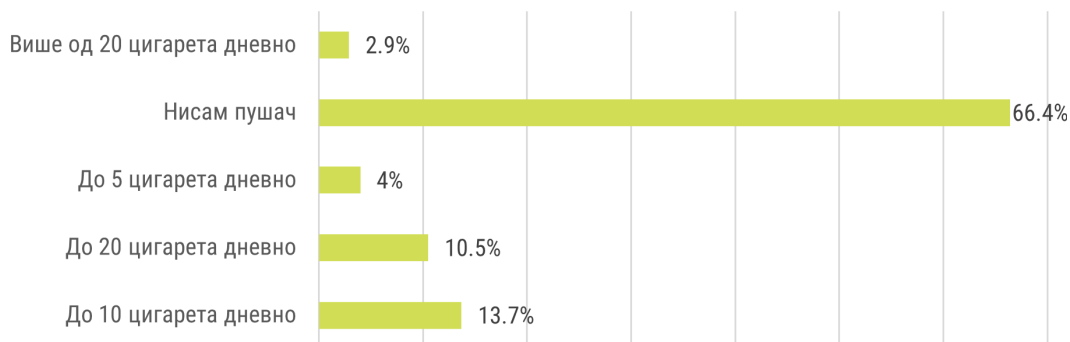
На ово питање није жељело да одговори 18,4% младих особа.

Конзумирање дувана и алкохола

Према одговорима на упитник, око двије трећине младих у Модричи не конзумира дуванске производе (66,4%). До 20 цигарета дневно конзумира 10,5% младих (мушкараца 62,1%, а жена 37,9%). Више од 20 цигарета дневно конзумира 2,9% испитаника. До 10 цигарета дневно каже да конзумира 13,7% испитаника.

Ако ове податке упоредимо са онима из Власенице, у овој локалној заједници је приликом истраживања положаја и потреба младих њих 76,6% рекло да никако не конзумира дуванске производе, а више од 20 цигарета дневно користи 4% испитаника. У Кључу 70% младих каже да не конзумира цигарете, а више од 20 цигарета дневно пуши 4,7% младих Кључана.

Да ли пушите и колико цигарета сте У ПРОСЈЕКУ ДНЕВНО пушили у посљедњих СЕДАМ ДАНА?

Графикон 27. Колико младих конзумира цигарете / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

На питање да ли користе SNUS (никотинске врећице), већина младих казала је да није користила тај производ. Наиме, 94,5% младих истакло је да не користи SNUS, док их 3,6% није жељело да одговори на ово питање.

Скоро трећина младих каже да никако не конзумира алкохолна пића, односно њих 32,1%. Једно пиће у мјесец каже да је попило 23,1% младих. У посљедњих мјесец дана 17,3% младих је попило два до три пића (56,3% мушкараца и 43,8% жена). Од четири до шест пута пиће је у посљедњем мјесецу попило 7,2% младих. Поређења ради, 56,1% младих у Братунцу не конзумира никако алкохол, а два до три пута мјесечно конзумирало га је њих 14,4%. У Кључу 58,3% испитаника је рекло да никако не конзумира алкохол, а два до три пића у протеклом мјесецу конзумирало је 15% младих.

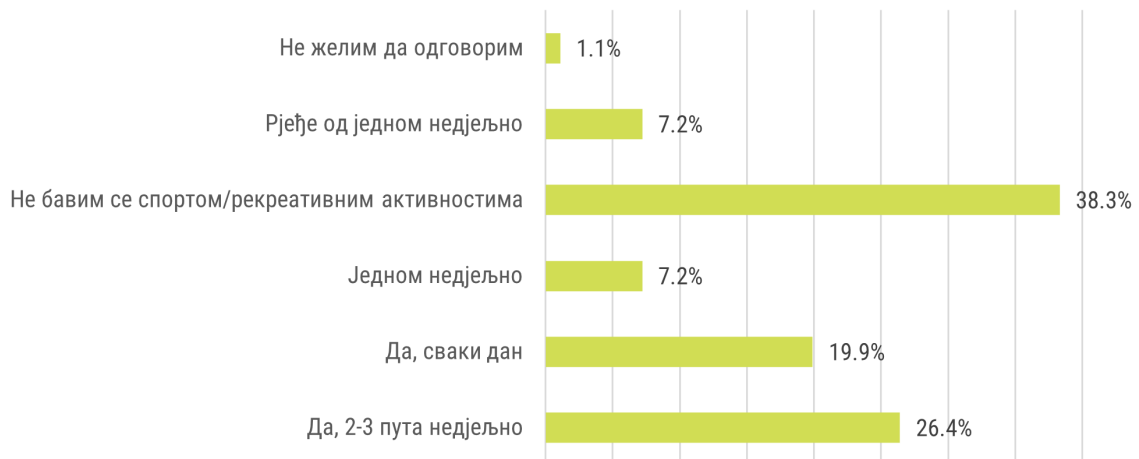
Кад је у питању наргила, 65,3% испитаника тврди да је никако не конзумира. Једном мјесечно је конзумира 13,7%, а једном недјељно 1,1% младих. Више пута недјељно наргилу конзумира 2,2% младих. Два до три пута мјесечно наргилу користи, према њиховим ријечима, 5,4% Модричана.

Бављење спортским активностима

Што се тиче спортских активности, више од трећине младих, односно њих 38,3%, не бави се спортом или рекреативним активностима. У овој категорији доминирају жене, којих је 60,4%, док је неактивних мушкараца 39,6%.

На другој страни, оних који се свакодневно баве спортским активностима има 19,9% (мушкараца 58,2% и 41,8% жена). Спортске активности два до три пута недјељно има 26,4% младих, и то 49,3% мушкараца и 50,7% жена. Једном недјељно активно је 7,2% младих, од чега је 55% мушкараца и 45% жена.

Да ли се бавите спортом и/или рекреативним активностима и колико често?

Графикон 28. Бављење спортом или рекреативним активностима / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Судећи према њиховим одговорима, највише активних младих укључено је у екипне спортове попут ногомета, кошарке, одбојке и слично (36,9%). Након тога слиједе млади који тренирају у теретанама, тако да их се 26,1% бави бодибилдингом, кондиционим вјежбањем и слично. Осим тога, 12,5% младих бави се фитнесом, односно пилатесом, јогом, аеробиком, плесом и слично, а борилачким спортовима бави се 8,9% испитаника. Трчањем се, према одговорима, бави 5,1% младих.

Већина учесника фокусне групе рекла је да се бави неким видом рекреације, попут фудбала, одбојке, кошарке, фолклора, или иде на фитнес.

„Бавила сам се годинама фолклором, и онда кад сам отишла на студије, тамо сам наставила да играм, али ми је било пренапорно. У студентском дому немаш веш-машину, немаш ништа, мораш све на руке да переш или да носиш код некога у стан. И вратила сам се претпрошле године у нашу мјесну заједницу и имала жељу да нешто опет покренемо горе, зато што има доста младих. Нема их превише, али их ипак има, па смо опет покренули тај фолклор, тако да се тим бавим опет рекреативно.“

(женско, Модрича)

„Ја сам исто током образовања играла фолклор и вјероватно бих и дан-данас наставила, али мог узраста нема више довољно чланова тако да бисмо окупили неку екипу. А сада за теретану, ја бих вољела да тренирам кросфит, то ми је најинтересантније. Али искрено, не налазим времена. Сестра и ја често помажемо родитељима око посла којим се мој отац бави, па ето, негдје мислим да је то већ довољна вјежба.“

(женско, Модрича)

„Не бавим се ничим због лијености. Немам ни неке воље, ни неке заинтересованости, а и лијен сам.“

(мушко, Модрича)

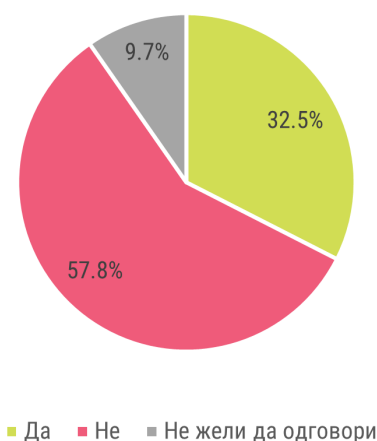
Услуге психолога

Услуге психолога никада није користило 57,8% младих у Модричи, док их је 32,5% било код психолога. На ово питање није жељело да одговори 9,7% младих.

Као разлог зашто нису користили услуге психолога, млади најчешће наводе да нису потражили помоћ јер нису осјетили потребу за тим (85,6%). Осим тога, 5% младих потврдило је да је жељело да посјети психолога, али да нису знали коме да се обрате, а 3,1% испитаника је казало како им је било непријатно да потраже психолошко савјетовање.

Младих који су истакли како у локалној заједници у којој живе нема такве врсте услуга има 1,2%.

Да ли сте икада користили услуге психолога?

Графикон 29. Услуге психолога / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Током разговора у фокусној групи млади су говорили о овој теми, шта би вољели и зашто млади којима је таква услуга потребна, али и доступна не желе да се обрате психологу.

„Знам да то баш и није могуће, поготово за Средњошколски центар «Јован Цвијић» због броја ученика, међутим, ја сматрам да би средње школе требало да имају школског психолога. Зато што смо ми дјеца која пролазе кроз пубертет, као и што су сви овдје

пролазили. Али више пута када смо причали о томе на Демократији (предмет), нама је речено због броја ученика да је немогуће да ми имамо школског психолога. А сматрам да би школски психолог многој дјеци помогао.“

(женско, Модрича)

„Када је у питању школски психолог, волио бих да се повјерење према школском психологу некако побољша. У мојој школи (основна школа) нема неког повјерења у школског психолога и педагога, јер имају осјећај да те информације негдје иду гдје не требају. Чуо сам за случај у ОШ «Сутјеска» да се дјетету пријетило да ће се водити у неке установе, јер није било дијете проблем у тој ситуацији, него начин на који су поступали према дјетету у тој ситуацији. Волио бих да се ублажи тај приступ.“

(мушко, Модрича)

„Ја бих се надовезала на то да ученици неће да се јаве психолозима зато што већина психолога одмах зове родитеље. И онда се ту направи, хајмо рећи, још већи проблем са родитељима, јер родитељи нису разумјели дјецу. И онда се направи још већа бука умјесто да помогне. Ја сам за то, ако већ имамо школског психолога, да се то држи између нас. А не да се одмах зову родитељи јер се онда увлачи још већи страх у дијете.“

(женско, Модрича)

АКТИВИЗАМ МЛАДИХ (учешће, волонтирање, мобилност младих)

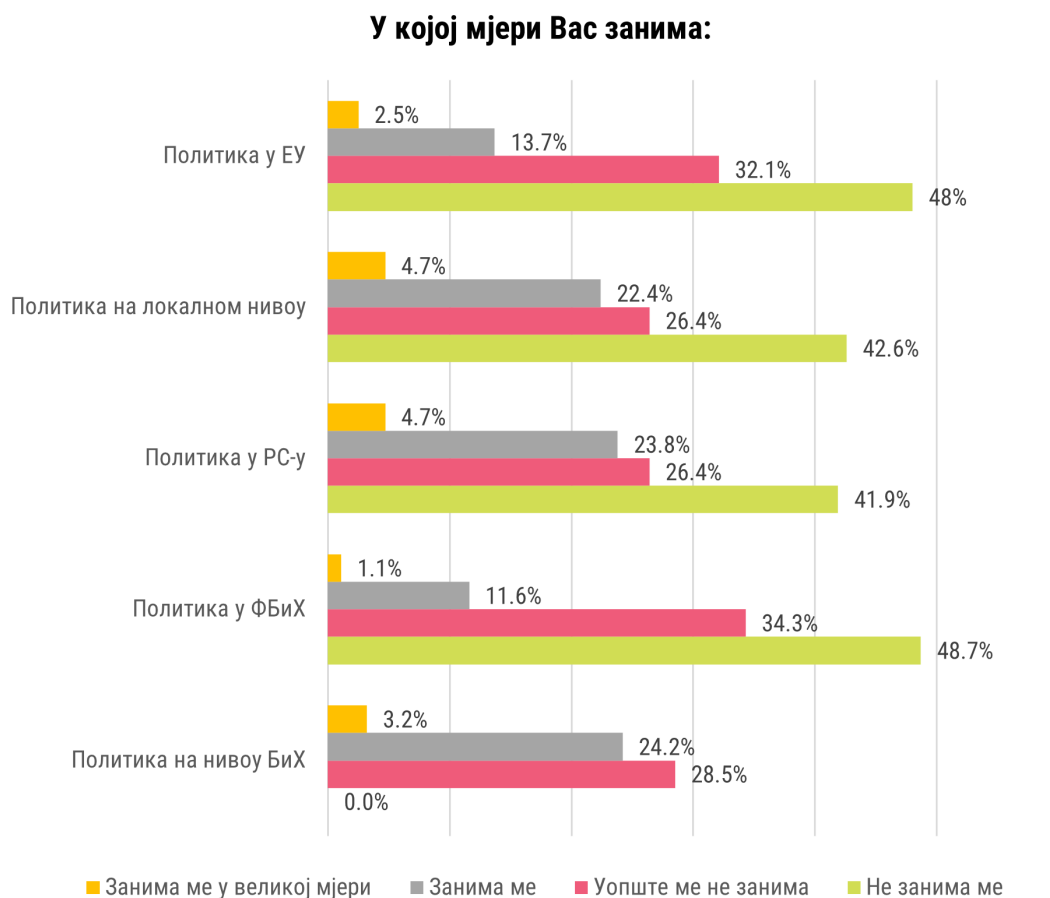
Политика на локалном нивоу у Модричи занима 22,4% младих, а у великој мјери занима њих 4,7%. Са друге стране, локална политика не занима и уопште не занима укупно 69% испитаних младих људи.

Политика у РС-у занима укупно 28,5% младих. Оних које не занима политика у овом бх. ентитету има 41,9%, а она уопште не занима њих 26,4%.

Политика у ФБиХ занима укупно 12,7% испитаника. Са друге стране, политика у Федерацији БиХ не занима 48,7% младих у Модричи, док уопште не занима 34,3% младих.

Политика на нивоу БиХ занима 24,2% испитаника, а да их занима у великој мјери одговорило је 3,2% младих. Државна политика не занима и уопште не занима укупно 68,6% младих.

Политика у Европској унији (ЕУ) занима укупно 16,2% младих људи, док оних које не занима и уопште не занима политика у ЕУ-у има 80,1%.

Графикон 30. Занимање за политику / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Када се све сагледа, младе у Модричи највише занима оно што се дешава у ентитету у којем живе, јер их је 28,5% одговорило потврдно. На другом мјесту је занимање за оно што се дешава на државном нивоу (27,4%), а на трећем мјесту је занимање за оно што се дешава у њиховој локалној заједници (27,1%).

Промјене у друштву

Појединац може да утиче на промјене у друштву на различите начине. У оквиру истраживања положаја и потреба младих у Модричи, они су оцјењивали ефикасност различитих начина за креирање друштвених промјена.

Да је рад у политичкој странци ефикасан начин дјеловања да се креирају промјене у друштву сматра 18,8% испитаника, а да је јако учинковит истиче њих 4%. Дјеловање у политичкој странци не сматра учинковитим 35,4% младих, а потпуно неучинковито је за њих 14,4%.

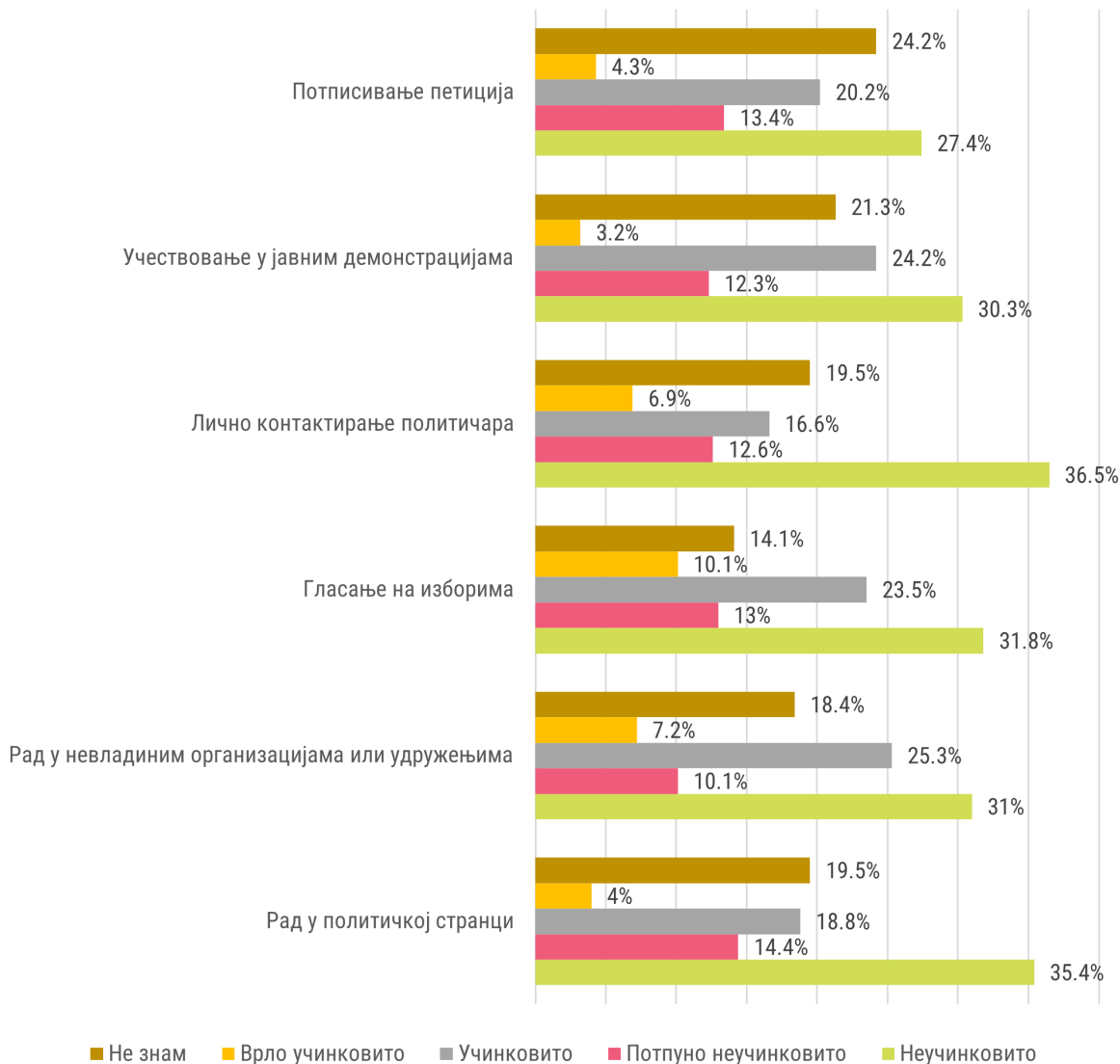
На промјене у друштву може да се утиче и кроз рад у невладиним организацијама, и то је мишљење 25,3% испитаника, а да је рад у организацијама врло учинковит сматра 7,2% младих. Да је рад у организацијама/удружењима неучинковит и потпуно неучинковит за друштвене промјене истиче 41,1% испитаника.

Око трећине испитаних младих сматра да је гласање на изборима учинковит и потпуно учинковит начин за промјене у друштву (33,6%). Неучинковитим је гласање на изборима оцијенило укупно 44,8% младих.

Лично контактирање политичара, тј. оних који одлучују, сматра учинковитим укупно 23,5% испитаника, а неучинковитим и потпуно неучинковитим 49,1% младих у Модричи.

Да на друштвене промјене може да се утиче јавим демонстрацијама истиче укупно 27,4% младих, а да су демонстрације неучинковите и потпуно неучинковите сматра 42,6% испитаника. За 24,5% младих у Модричи потписивање петиција може да буде генератор промјене у друштву, док су за 40,8% младих петиције неучинковите методе.

Постоји више начина на које појединац може да утиче на промјене у друштву. Молимо Вас да оцијените колико је, према Вашем мишљењу, утиковит сваки од њих:

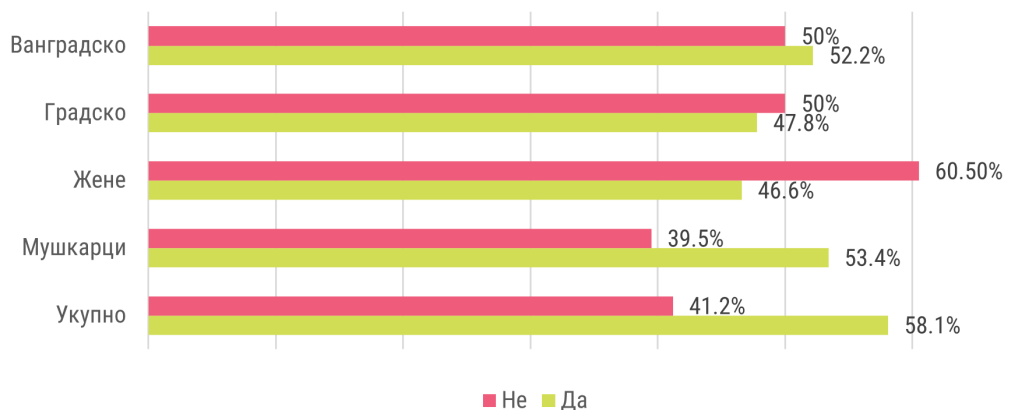

Графикон 31. Утицај појединаца на промјене у друштву / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Према резултатима истраживања, 58,1% младих истакло је да је гласало на протеклим изборима. Од тога је 53,4% мушкараца и 46,6% жена, а кад је у питању мјесто пребивалишта, 47,8% их је из градских и 52,2% из ванградских средина. Није гласало 41,2% младих у Модричи, а ту није примијећена разлика у мјесту живљења испитаника (по 50% у градским и ванградским срединама).

Они који су рекли да нису гласали одговорили су на питање о разлозима неизласка на изборе. Као најдоминантнији разлог због којег нису гласали млади су истакли то што немају право гласа (71,9%). Потом, 14% младих је казало да нису гласали јер не вјерују да ће нешто да се промијени, а гледајући полну структуру, у одговорима не постоји разлика између мушкараца и жена.

Да ли сте гласали на прошлим изборима?

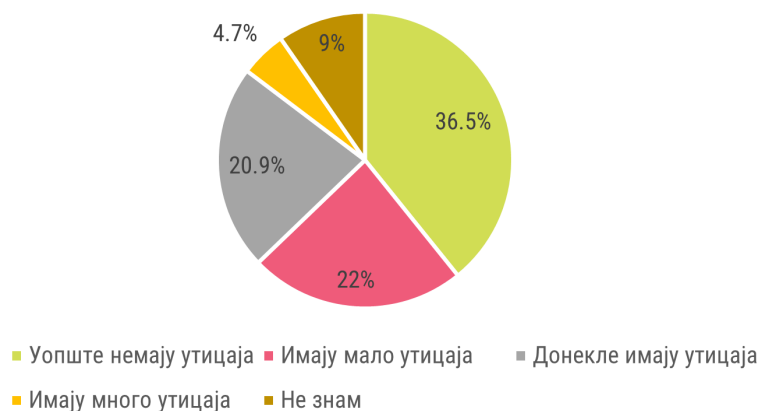

Графикон 32. Гласање на изборима / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Да су избори следеће недеље, 61% младих каже да би обавило своју грађанску дужност и гласало (52,1% жена и 47,9% мушкараца). Не би гласало 11,6% младих испитаника.

Млади донекле имају утицаја на одлуке које се тичу њих, а доносе се на локалном нивоу. Оцјена је то 20,9% испитаних у Модричи. Да имају мало утицаја на одлуке сматра 22% младих, а да уопште немају утицаја истиче њих 36,5%. Са друге стране, да млади имају много утицаја казало је 4,7% младих.

Према Вашем мишљењу, колико млади имају утицаја на одлуке које се тичу њих, а доносе се на локалном нивоу?

Графикон 33. Утицај младих на доношење одлука / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Организованост младих

Чланство младих у организацијама цивилног друштва и њихов активизам су на веома ниском нивоу у Модричи. Млади у највећој мјери нису чланови организација, односно њих 79,1% каже да није члан нити једне организације.

Ако су чланови неких организација, онда су то најчешће омладинске организације (11,9%), политичке странке (6,9%) или организације које се баве људским правима или хуманитарном помоћи (2,9%).

Да ли сте члан неке од следећих организација?

Графикон 34. Чланство у организацијама / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Ако упоредимо Модричу са другим локалним заједницама у којима је спроведено истраживање Института, само у Братунцу је мањи проценат младих који нису чланови никаквих организација (68,4%) у односу на Модричу. У Власеници 82% младих нису чланови организација, а у Кључу 81,4%.

На питање да ли су у протеклој години учествовали у активностима које су организовале неке организације или су волонтирали за организације без обзира на то да ли су чланови или не, 74% их је одговорило да нису били учесници никаквих активности. По полу, 47,3% је мушкараца и 52,7% жена. Није уочена разлика ни када је у питању мјесто становања (градско 51,2% и ванградско 48,8%).

Према подацима истраживања, 13,4% младих одговорило је да су волонтирали у омладинским организацијама. У активностима омладинских организација политичких странака учествовало је 6,1% младих, у религијским организацијама 1,8%, политичким странкама 6,5%, околишним организацијама 1,1%, а у организацијама које се баве људским правима или хуманитарним радом 8,3%.

О волонтеризму се разговарало са младима у фокусној групи, а неки од њих су укључени у поједине волонтерске активности попут Црвеног крста, Омладинске банке, те у невладиним организацијама и на факултету.

„Мислим да генерално тај појам и процес волонтеризма и укљученост волонтера у неке акције ће за коју годину скроз да нестане. И опет, то је резултат тога што сви имају предрасуде о волонтерима или онима који се баве активизмом. И они који су се некада бавили волонтеризмом или активизмом ће евентуално престати тиме да се баве зато што их са свих страна прате неке особе попут оних који говоре: «Не ради он то џаба, има њих ту негдје», или си увијек неке паре украо. И што су већ сто пута рекли, није развијена свијест о томе шта заправо значи појам волонтеризам, како тече тај неки процес око пројекта, и други млади кад чују какве осуде прате ове који се тиме баве, онда бјеже од тога. Није им занимљиво.“

(женско, Модрича)

„Ја волонтирам у невладиној организацији у Таревцима. И ако се то може тако рећи, волонтирам ово везано за Омладинску банку. Има више организација, али углавном, волонтирам.“

(женско, Модрича)

„Проблем велики младих је незаинтересованост. За све. Сад треба било шта, нешто банално, хајмо да средимо полигон, имамо турнир. Не можеш да нађеш живе душе. И то је генерално за све. Гдје год га позовеш, то је исто. Малтене дошло ми да позовем, хајмо негдје изроштиљати, нешто појести, попити, не знам би ли дошао. И то је велики проблем. А како га ријешити, на који начин? Заинтересовати их за неке пројекте, ово рецимо сад преко Омладинске банке што смо имали, то је тешко наћи три човјека. Да фиктивно буду ту, да само напишем њихово име да сте кофол ту, ја ћу све уредити, и то је проблем. Генерално, та нека незаинтересованост, стање апатије је у цијелом друштву. Или кажу: «Шта ће то мени, мене то не занима», или: «Шта ти имаш од тога?»“

(мушко, Модрича)

Мобилност

У посљедње двије године у друге градове у БиХ путовало је 94,2% младих из Модриче, док их је 5,1% истакло како нигдје није путовало.

Као разлоге путовања, млади који су путовали у протекле двије године најчешће су наводили да је то било у склопу екскурзије изван БиХ (28,5%). На екскурзији унутар ентитета било је 15,5% младих. У другом ентитету, такође на екскурзији, било је њих 13,7%. У љетњој школи боравило је 6,5%

младих, а на студијска путовања ишло је 5,1% испитаника. У школу у природи ишло је 4% младих, а у волонтерским и другим камповима боравило је 10,5% младих Модричана.

Када је у питању путовање у иностранство, 52,7% младих потврдило је да је путовало изван БиХ у посљедњој години.

Земље у које су млади најчешће путовали у протекле двије године су Србија, Црна Гора, Хрватска, Њемачка, Аустрија, Италија и Словенија.

Као најчешћи разлог путовања 30,7% младих навело је туризам, 11,2% их је било у посјети родбини, а 4,3% боравило је у иностранству у посјети пријатељима.

Одлазак из државе

Посљедњих година у БиХ актуелан је одлазак становништва у иностранство, најчешће у потрази за бољим животом.

Код 48,7% младих Модричана неко из уже породице је у претходних седам година напустио БиХ. Код 65,3% младих неко из шире породице је отишао из БиХ. Да знају да им је неко из комшилука напустио земљу у истом периоду, потврдило је 75,1% младих.

Да ли сте генерално заинтересовани за привремени или трајни одлазак у иностранство из било којег разлога?

Графикон 35. Одлазак из земље / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Што се тиче одласка из државе, 20,2% младих Модриче никако није заинтересовано да напусти државу како би живјело у иностранству. Младих који су донекле заинтересовани за одлазак има 24,9%, док јако заинтересованих има 21,7%. Младих који тренутно нису заинтересовани, али не би у потпуности одбацили ту могућност, има 26,4%.

Да ли је у посљедњих седам година напустио земљу:**Графикон 36. Заинтересованост за одлазак у иностранство** / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Младих који су већ подузели неке конкретне кораке за одлазак у иностранство, попут учења језика, тражења посла/студија, аплицирања за визу, има 13,4%. Модричана који планирају подузети конкретне кораке за одлазак када се испуне одређени услови, али не у сљедећих годину дана, има 16,3%, а младих који у наредних годину дана планирају да подзму конкретне кораке за одлазак у иностранство има 12,2%.

Колико се могло сазнати током разговора, многи млади су заинтересовани за одлазак из земље.

„Ја сам већ у процесу одласка из БиХ. Уписао сам факултет у Њемачкој и у фебруару наредне године дефинитивно одлазим одавде.“

(мушко, Модрича)

„Са тренутним менталитетом људи овдје, сигурно бих напустила БиХ.“

(женско, Модрича)

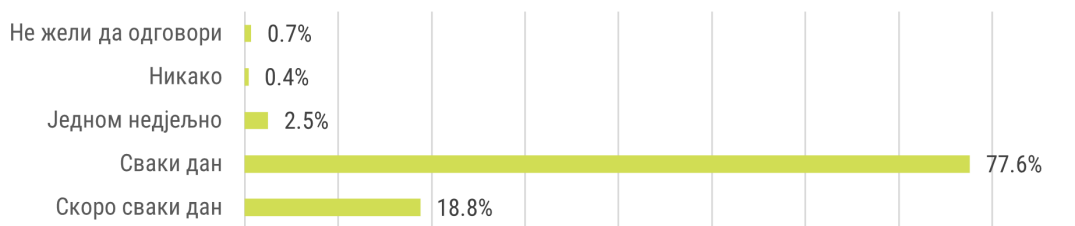
ИНФОРМИСАНОСТ МЛАДИХ

Млади у Модричи као изворе информисања најчешће користе интернет и телевизију. Интернетске портале свакодневно прати 63,2% младих, а телевизију 23,5%. Радио сваки дан слуша 22,4% младих. Подкасте сваки дан прати 7,9% младих.

Са друге стране, дневне новине никако не чита 71,1% младих, а магацине и часописе као извор информација не користи 69% младих.

Интернет у Модричи сваки дан, претходни мјесец у односу на тренутак анкетирања, користило је 77,6% младих, а скоро сваки дан 18,8% младих. Највише га користе путем паметних телефона, и то 96% младих на овај начин приступа интернету.

Колико често сте користили интернет у посљедњих мјесец дана?

Графикон 37. Коришћење интернета / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Што се тиче друштвених мрежа и онлајн сервиса, најзаступљенији је Instagram, који сваки дан користи 81,6% младих. YouTube на дневној бази користи њих 72,6%, Facebook 57%, TikTok 50,5%, а Snapchat 49,1% младих. На примјер, Twitter никако не користи 71,8% младих, а LinkedIn 83%.

На фокусној групи млади су рекли да користе интернетске портале као извор информација, као и вијести које се појављују на друштвеним мрежама.

„Не пратим сад тачно који је портал у питању. Листам Facebook па шта ми искочи, то читам. Ту мислим и на Instagram, Snapchat, Twitter, све живо гледам. Дневник обавезно гледам.“

(мушко, Модрича)

На питање којим медијима вјерују, већина је рекла да не вјерује медијима „јер нико није објективан“.

„Постоји ли нешто да се организује како би се развила способност критичког размишљања? То нам треба.“

(мушко, Модрича)

СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ

Млади у Модричи најчешће слободно вријеме проводе са пријатељима, дружећи се уживо или онлајн, гледајући ТВ и дружећи се са породицом.

Према њиховим одговорима у упитнику, млади у Модричи доста времена проводе дружећи се уживо са својим пријатељима.

Тако је 46,2% младих потврдило да са пријатељима дневно проведе више од пет сати. Од два до три сата просјечно са друштвом вријеме проводи 18,4% Модричана, а између четири и пет сати њих 26%.

У дружењу са пријатељима онлајн више од пет сати дневно проведе 10,1% младих, док у ту исту сврху на интернету 32,9% младих дневно утроши од два до три сата. Сат времена или мање у дружењу онлајн дневно проведе 35,4% младих.

Млади су у разговору на фокусној групи открили како најчешће проводе своје слободно вријеме.

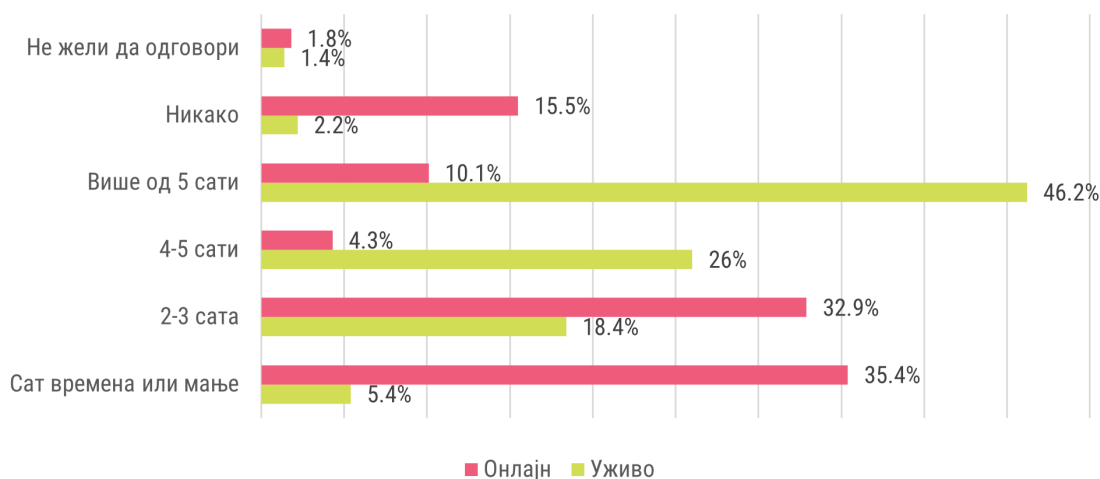
„Ја гледам филм, а онда се ухватим како сам четири сата гледала у телефон. Несвјесно га проводим на телефону, не знам.“

(женско, Модрича)

„Шетам или радим нешто за свој лични, мислим, радим нешто на себи. Да ли је то тренинг или нешто овако. Или је то телефон и друштво.“

(женско, Модрича)

Колико дневно сте се у просјеку дружили са пријатељима уживо и онлајн у посљедњих седам дана?

Графикон 38. Дружење са пријатељима уживо и онлајн / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

На питање како упознају нове особе, најчешћи одговор је да их упознају преко пријатеља и познаника (40,1%), а приликом излазака и дружења вани нове људе упознаје 30,1% младих. Захваљујући школи или факултету, односно послу, 21,3% младих упознаје нове особе у Модричи.

Осим тога, 42,6% младих казало је да више од пет сати дневно проводи дружећи се са члановима породице. Од два до три сата дневно у дружењу са породицом проводи 18,4% младих, а од четири до пет сати 27,8% испитаника.

За помагање у обављању кућанских послова у протеклих седам дана 33,6% младих утрошило је два до три сата, а више од пет сати кућанским пословима бавило се 22% испитаника. Потом, четири до пет сати у исту сврху вријеме је потрошило 15,9% младих, мање од сат у кућанским пословима провело је 15,5% младих. Кућанским пословима никако се није бавило 8,3% Модричана.

На питање колико су се у протеклих седам дана бавили неким хобијем, 24,9% младих одговорило је да је то било сат времена или мање, а два до три сата хобијем се бавило 23,1% испитаника. Никаквим хобијем није се бавило 27,1% Модричана.

Кад су у питању спорт и рекреација, највише младих је потрошило од два до три сата недељно (18,4%) на ове активности, више од пет сати на спорт и рекреацију у току недеље је потрошило њих 16,6%, а никако се спортом или рекреацијом у посљедњих седам дана није бавило 33,2% Модричана.

У посљедњих седам дана у односу на вријеме анкетања 56% младих није прочитало ниједну књигу, а мање од сат је читало 16,6% Модричана. Од 2 до 3 сата недељно уз читање књига је провело 14,4% младих. Образовни садржај на интернету је у протеклих седам дана мање од сат читало или гледало 35,4% младих, а такву врсту садржаја није пратило 41,5% младих.

Кад су у питању духовне, односно вјерске активности, 34,7% младих је одговорило да је у овим активностима дневно проводило сат или мање, а два до три сата провело је 14,4% младих. Вјерске активности никако није спроводило 43% Модричана.

На питање колико често играју игре на срећу, већина младих Модричана каже да их никада не игра (80,5%). Рјеђе од једном мјесечно ове игре игра 9,7% младих, а два до три пута мјесечно 3,6% младих.

КУЛТУРА И СПОРТ

Општина Модрича има културне манифестације које се одржавају сваке године, као и других садржаја које млади могу да посјећују.

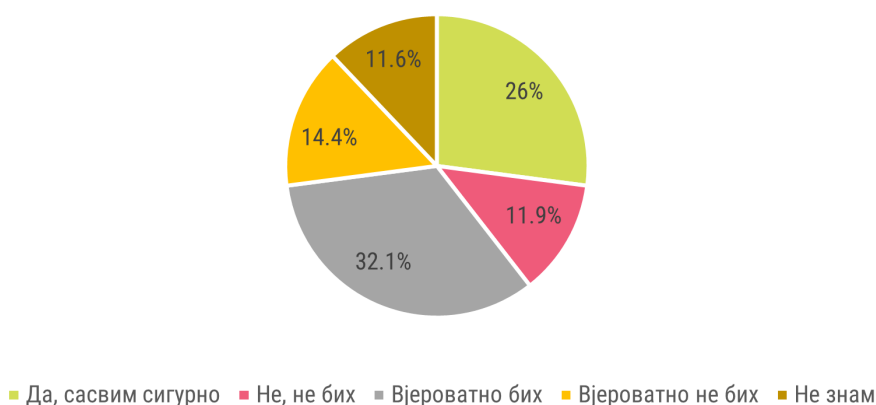
Већина активности умјетничког карактера смјештена је у Српском културном центру (СКЦ) у Модричи, гдје се приказују позоришне представе и пројекције филмова.

Једна од манифестација која се одржава сваке године је и «Модричко љето», забавно-спортска манифестација. У склопу «Модричког љета 2023» одржани су промоције књига, изложбе, фестивал фолклора, «Дани меда», рок концерт те спортски турнири у фудбалу, тенису и одбојци.

Без обзира на то да ли их посјећују, прилику да иду на културне догађаје, али ријетко, сматра да има 38,7% младих у Модричи. Младих који сматрају да често имају прилику да посјећују културне догађаје има 14,4%. Са друге стране, 35,7% младих истиче како уопште немају прилику да посјећују такву врсту догађаја.

Да имају прилику, 26% младих каже да би сасвим сигурно посјећивало културне догађаје (68,1% жена и 31,9% мушкараца), а 32,1% их каже да би вјероватно ишли на такве догађаје (61,8% жена и 38,2% мушкараца). Никако не би посјећивало културне садржаје 11,9% младих.

Да ли бисте посјећивали догађаје из области културе и умјетности ако бисте имали прилику?

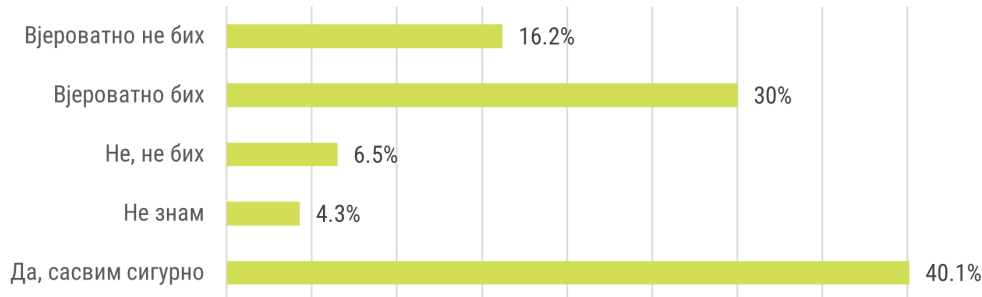

Графикон 39. Посјећивање културних догађаја / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Прилику да често присуствује спортским догађајима има 33,2% младих, а 44,8% их каже да имају прилику, али ријетко. На другој страни, 15,5% младих истиче да нема уопште прилику да посјећује спортске догађаје.

Више од трећине младих у Модричи сасвим сигурно би посјећивало спортске догађаје када би за то имали прилику (40,1%), а вјероватно би ишло на овакве догађаје 30% испитаних. Младих које уопште не занима спорт има 6,5%, односно не би посјећивали спортска такмичења и да имају прилику.

Да ли бисте посјећивали спортске догађаје ако бисте имали прилику?

Графикон 40. Посјећивање спортских догађаја / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Највише је неодлучних када је у питању задовољство младих односом медија према културним догађајима, те је 24,9% оних који су нити задовољни, нити незадовољни. Исти је став и када је у питању однос локалне заједнице према културним догађајима (26,5% нити задовољни, нити незадовољни), као и спортским догађајима (27,4% нити задовољни, нити незадовољни).

У којој мјери сте задовољни:

Графикон 41. Задовољство односом власти према култури и спорту / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Млади су казали да у Модричи има доста културних садржаја, али да је можда проблем у томе што се не промовишу довољно или на прави начин.

„Мислим да има доста садржаја, само што нисмо на вријеме информисани кад ће шта да се одржава. Мислим да је то главни проблем. Пошто ја често видим представа та и та, тамо. Јучер била. Зашто нисам видјела да ће она бити? У посљедњих неколико година доста се ради на томе да је доста обogaћен друштвени живот. Буду често концерти, буду неке представе, буду књижевне, пјесничке вечери, стварно има доста.“

(женско, Модрича)

„Буде тих доста вијести које се ставе на страницу Општине Модрича, или на Facebook. Па ја први не употребљавам Facebook толико. Па би можда било боље да се то промовише на неки другачији начин.“

(мушко, Модрича)

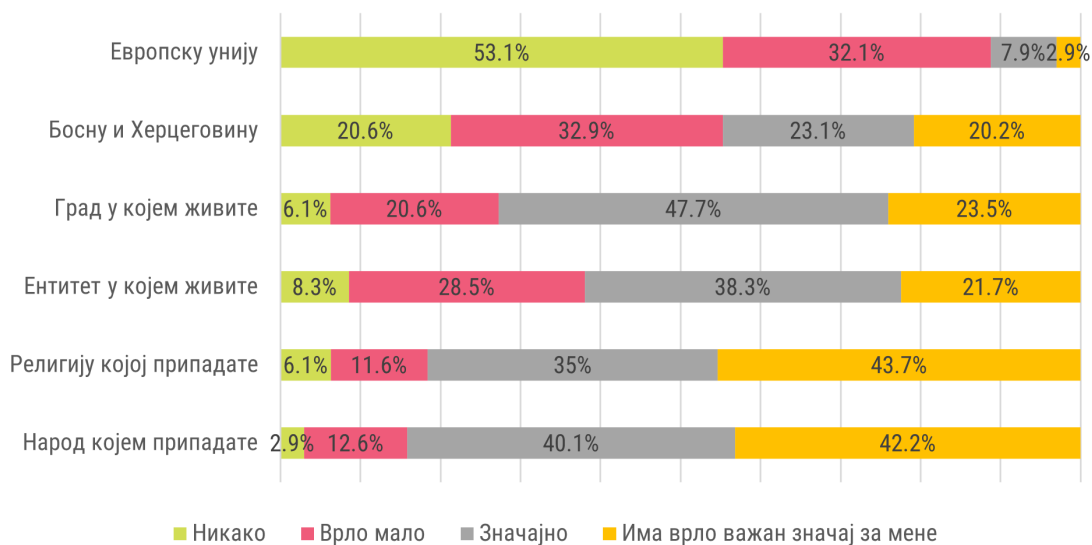
ИДЕНТИТЕТ

У Модричи је укупно 82,3% младих истакло да осјећају значајну и врло значајну повезаност са народом којем припадају. Врло малу повезаност са народом којем припадају има 12,6% младих, а 2,9% њих не осјећа никакву повезаност.

Веома значајну и значајну повезаност са религијом има 78,7% младих. Са друге стране, 11,6% младих осјећа врло малу повезаност са религијом, а 6,1% не осјећа никакву повезаност.

Више од половине младих у Модричи је значајно и веома значајно везано за ентитет у којем живе, њих 60%. Врло мало је за ентитет везано 28,5% испитаних, а никако 8,3%. За град у којем живе значајно и врло значајно је везано 71,2% младих. Врло малу повезаност осјећа 20,6%, а никакву 6,1% испитаника. Значајну и врло значајну везаност са БиХ изразило је 43,3% испитаника. Да су врло мало везани за БиХ, одговорило је 32,9% младих, а никакву везу са својом државом не осјећа њих 20,6%. Кад је у питању Европска унија, 10,8% младих је казало да ЕУ има врло важан и важан значај за њих. Међутим, никакву везу са ЕУ-ом не осјећа 53,1% младих, а врло малу 32,1% испитаника.

У којој мјери се осјећате везаним за:

Графикон 42. Осјећај везаности / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Скоро двије трећине младих у Модричи казало је како им националност и религија нису битан критериј за одабир пријатеља (64,3%), док је то битан критериј за 14,8% испитаника.

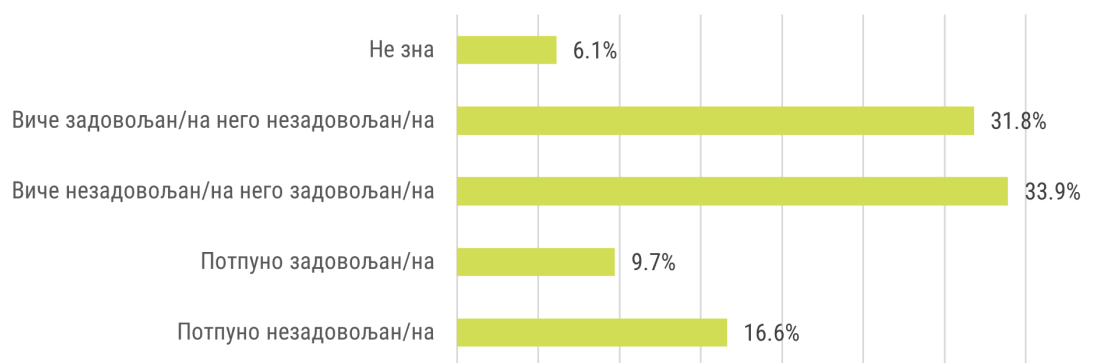
Ипак, 50,9% младих не би ступило у брак са особом друге националности (53,9% жена и 46,1% мушкараца), док би у брак са особом друге националности ступило 18,4% Модричана. Да нису сигурни да ли би ступили у брак са особом друге националности одговорило је 25,6% младих.

Потом, 75,8% испитаника одговорило је да им не би сметало да им послодавац или надређени буде особа друге националности, од тога је 56,7% жена и 43,3% мушкараца.

БЕЗБЈЕДНОСТ

Безбједносном ситуацијом у Модричи 31,8% младих више је задовољно него незадовољно. Са друге стране, безбједносном ситуацијом је више незадовољно него задовољно 33,9% испитаних. Да су потпуно задовољни безбједносном ситуацијом одговорило је 9,7% младих, а потпуно незадовољних је 16,6%.

Колико сте задовољни безбједносном ситуацијом у мјесту у којем живите?

Графикон 43. Задовољство безбједносном ситуацијом / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

О осјећају безбједности у својој локалној заједници говорили су млади људи у фокусној групи, а одговори су били разнолики. Поједини су изнијели разлоге због којих се не осјећају безбједно.

„Ја се осјећам безбједно само због тога што ја не проводим доста времена у Модричи и што се ја сјећам Модриче и града онако кад сам ја била ученица. Сада када видим све по друштвеним мрежама шта се све дешава, ја не знам да ли бих смјела сутра да пустим своје дијете да иде у град оvdје. Ако су сад почели такви проблеми, шта ће бити за шест, десет година?“

(женско, Модрича)

„У мојој школи појавила се информација да је једна ученица понијела огроман нож на час и онда су сви ученици позвали своје родитеље, направила се катастрофална ствар. На крају се испоставило да то заправо није истина. И онда тај страх и све, све мање и мање, некако ме одвлачи одавде, да не остајем оvdје, просто. Моја сестра је сада шести разред и навече треба отићи на тренинг. Како сада моји родитељи да пусте њу, на примјер, да оде до школе по мраку? Јер несигурност је ту, страх је присутан због свих тих ствари које се дешавају.“

(мушко, Модрича)

„Није да се не осјећам нешто превише безбједно, али што каже колегиница, кад читам на вијестима и све то, питање је да ли смијете дијете самостално да оде пустити у град, са свим тим дешавањима. Генерално, немам пуно година, имам 20 година. Оно што се ја сјећам, док сам био мањи и до прије двије-три године ово је било релативно безбједно мјесто.“

(мушко, Модрича)

„Ја се не осјећам безбједно јер свако мало на вијестима се прича о рату и зато што је присутан национализам.“

(женско, Модрича)

Процјена присутности насиља око младих врши се директним питањем о томе да ли су били жртве насиља, али и кроз пројективно питање на које млади одговарају тако што покушавају да се присјете да ли знају некога ко је био жртва одређених облика насиља. Присутност насиља је на овако постављеном питању знатно већа у односу на директно изјашњавање о томе да ли су млади били жртва неког облика насиља.

У случајевима када треба да се сјете знају ли некога ко је био жртва насиља, значајан облик насиља које су млади истакли је насиље у породици, и то 20,9% младих познаје некога ко је био жртва овог облика насиља. Код међувршњачког насиља 30,3% младих је одговорило да познаје некога ко је био жртва, а код насиља на интернету 13% младих истиче да познаје такве жртве.

Млади Модричани одговорили су да познају и неке жртве разбојништва, и то је њих 9,7%, а за жртве сексуалног насиља зна 8,3% испитаника. Поред тога, 11,2% Модричана одговара да познаје и жртве насиља од стране партнера или партнерице, као и оне који су претрпјели насиље од одређене екстремистичке групе (навијачке, религијске и слично), а таквих има 10,1%.

Иначе, 39,7% младих одговорило је да не познаје никога ко је био жртва било којег облика насиља.

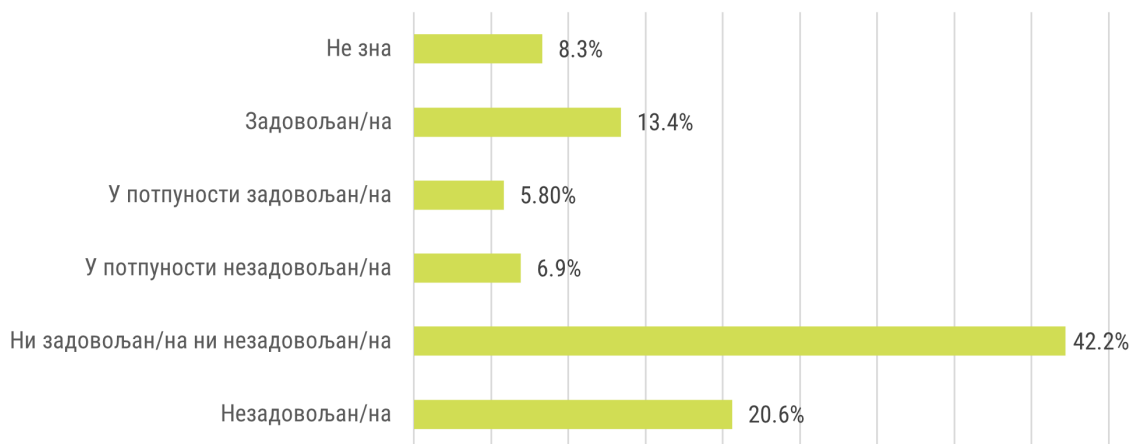
На питање да ли су они били жртве неког облика насиља, 71,5% младих је казало како никада нису били жртве.

Потом, 9,4% их је одговорило да су били жртве међувршњачког насиља. Од тога је позитиван одговор дало 38,5% мушкараца и 61,5% жена. Поред тога, њих 5,4% одговорило је да су били жртве онлајн насиља. На питање о насиљу није жељело да одговори 6,1% испитаника.

На питање да ли су они сами или чланови њихове породице били жртве провале или крађе у посљедњих пет година, 80,9% их каже да нису били жртве, док их је 6,5% одговорило потврдно.

Када је у питању рад полицијских служби у Модричи, највише је неодлучних, односно нити задовољних нити незадовољних (42,2%) радом органа безбједности. Поред тога, задовољних и потпуно задовољних њиховим радом има 19,2%, а незадовољних и потпуно незадовољних има 27,5%.

Колико сте задовољни радом полицијских служби?

Графикон 44. Задовољство радом полицијских служби / Извор: Институт за развој младих КУЛТ

Млади су у фокусној групи имали примједбе на рад полиције у Модричи, а по њима, разлози незадовољства су се тицали безбједносне ситуације у локалној заједници, као и проблема са наркотицима. Млади су истакли и недовољну респонзивност полицијских службеника када им се упуту позив за интервенцијом, посебно када треба да изађу на терен.

„Мени је то увијек било нешто, ако млади могу наћи дрогу у Модричи, нема шансе да полиција не може. Ако ми можемо, причам у цјелини, можемо наћи на сваком ћошку и знамо од кога набавити, знамо како и знамо све, стварно да полиција не може... Даћу један примјер. Константно испитују људе на основу, типа, ево мој момак има дугу косу и има браду, носи те бендове, мајице, њега сваки пут у граду зауставе, сваки пут га тестирају на алкохол. Више пута му се десило да га полицајац убјеђује да има нешто, а он стварно ништа не узима, ни алкохол не пије, а камоли, гдје је он рекао: <Океј, идемо на тестирање, вадићу крв, водите ме гдје год треба да вам докажем да немам ништа у крви.> И они ту немају шта да кажу, него ето, добро, кажу: <Ето иди, али само се ти нама захвали. Ћутаћемо ми, иди кући.>“

(женско, Модрича)

Значење појмова мобинг и булинг тврди да зна 55,6% младих, а 7,2% их је истакло да им је донекле јасно значење тих појмова. Младих којима нису познати ови појмови има 14,8%. Модричана који знају шта је мобинг, али не и булинг, има 7,6%.

ПРЕПОРУКЕ

Анализа положаја и потреба младих представља документ који је основа за доношење омладинске политике. Омладинска политика представља законску обавезу локалних заједница и других нивоа власти у РС-у у складу са Законом о омладинском организовању РС-а. Рад на овом документу захтијева приступ кроз више аспеката. Због наведеног анализа је подијељена на више области, које дају увид у положај и потребе младих у одређеној локалној заједници.

Ова анализа показала је потребу, поред осталих, да се будуће дјеловање фокусира на домене наведене у наставку текста.

Образовање

Практична настава је наглашена као једна од главних потреба унапређења наставног процеса. Иако локална заједница нема велики утицај на процес образовања, садржај курикулума или наставне планове и програме, она може да нам омогући услове за практичну наставу. Препорука би била, посебно за техничке и струковне смјерове образовања, да се омогући боља и квалитетнија практична настава, у договору са већим бројем комерцијалних фирми које би младим људима пружиле прилику да науче да раде оно за шта се образују.

Као други аспект за унапређење образовног процеса млади су нагласили преопширне наставне планове и програме. Овај проблем би могао да се рјешава иницијативама са нижих нивоа власти према вишим, гдје ће се тражити унапређење наставних планова и програма.

Такође, образовање је потребно усмјерити ка потребама тржишта рада како у локалној заједници тако и шире. На овај начин ће млади имати знање које ће моћи да применију приликом процеса запошљавања. У спроведеном истраживању 23,5% младих из Модриче казало је да им је знање стечено током формалног образовања у малој мјери помогло да се запосле у струци, а никакву корист од знања стеченог током образовања за запослење у струци није имало 38,6% испитаних.

Запошљавање

Млади су у анализи показали да им је идеално радно мјесто у сопственом бизнису, док се на другом мјесту налази посао у државној фирми или администрацији. Омогућена подршка младима приликом покретања сопствених обрта и бизниса може да помогне у побољшању климе на тржишту рада.

Према резултатима истраживања, 42,2% младих сматра да би им највише одговарала финансијска подршка за покретање сопственог бизниса. Младима је потребна и шира подршка кроз различите облике савјетовања о томе како да покрену сопствени бизнис и на тај начин остваре могућност сопственог запослења. У истраживању је 13,7% младих истакло како би им савјетодавна, односно менторска подршка највише користила.

Младима су такође потребна практична знања која ће да их припреме на изазове које носи тржиште рада. Овај домен посебно је важан јер велики број младих не ради у струци за коју се школовао.

Промоција програма за запошљавање тражи посебну пажњу јер велики број младих није чуо за одређене програме запошљавања које локална заједница подржава, те се на њих и не пријављује.

Са друге стране, потребно је да се увезу млади са послодавцима који су заинтересовани да пруже обуку и прилику за прво запослење.

Здравство

Систем превентивне здравствене заштите младих у Модричи потребно је унаприједити. Наиме, велики број младих не обавља систематске прегледе. Потребно је да се ради на развоју свијести код младих људи о важности обављања редовних систематских прегледа те да им се развијају навике да воде рачуна о сопственом здрављу. Ту спада и брига о психичком здрављу младих особа, које нерадо траже помоћ.

Кад је у питању женска популација, редовни гинеколошки прегледи могу да спријече и правовремено открију могућа обољења, те је потребно да се омогуће дјевојкама редовни гинеколошки прегледи и освијесте се о важности редовне контроле њиховог здравственог стања.

Програми за младе

Потребно је да се креирају прилике и пруже могућности за већу укљученост младих особа у волонтерске активности кроз наставни или ваннаставни процес. Наиме, 74% младих у Модричи одговорило је да у протеклој години дана нису волонтирали, нити били учесници било каквих активности везаних за неку организацију.

Осим тога, младима је потребно омогућити прилике за неформално образовање, односно тренинге, едукације и курсеве који би им били финансијски прихватљиви и од користи за њихово лично и професионално усавршавање.

Комуникација

Узимајући у обзир да млади најчешће информације добијају путем друштвених мрежа и интернетских портала, најбоље је да се комуникација са младима оствари кроз наведене канале. Промоција активности које су везане за младе особе пуно је ефективнија ако се одвија онлајн и путем друштвених мрежа, јер на тај начин већи број младих има могућност да сазна за њих.

Информације које локална заједница пласира према младима или се тичу младих требало би да буду пласиране уз уважавање налаза овог истраживања.

Слободно вријеме

Потребно је да се унаприједи садржаји из области културе и умјетности како би млади могли квалитетније да проводе своје слободно вријеме и културно се уздижу.

У спроведеном истраживању 26% младих казало је да би сасвим сигурно посјећивало културне догађаје да имају прилику за то, а 32,1% каже да би вјероватно ишли на такве догађаје, ако би им се указала прилика.

ЛИТЕРАТУРА

Републички завод за статистику РС-а [онлајн] – Попис 2013. Доступно на: https://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/popis/gradovi_opstine_naseljena_mjesta/Rezultati_Popisa_2013_Gradovi_Opstine_Naseljena_Mjesta_WEB.pdf [Приступљено 7. 11. 2023].

Републички завод за статистику [онлајн]. Доступно на: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/2/132/?&add=None> [Приступљено 9. 11. 2023].

Републички завод за статистику [онлајн]. Доступно на: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/12/> [Приступљено 10. 11. 2023].

Републички завод за статистику [онлајн]. Доступно на: <https://www.rzs.rs.ba/front/category/14/> [Приступљено 14. 11. 2023].

Веб-страница Општине Модрича. Доступно на: <https://modrica.ba/md/>

Анализа положаја и потреба младих општине Братунац: [Analiza-polozaja-i-potreba-mladih-BRATUNAC.pdf](#)

Анализа положаја и потреба младих општине Сански Мост: <https://mladi.org/storage/2023/05/Analiza-rezultata-istrazivanja-polozaja-i-potreba-mladih-opcine-Sanski-Most.pdf>

Анализа положаја и потреба младих општине Власеница: <https://mladi.org/storage/2023/05/Analiza-rezultata-istrazivanja-polozaja-i-potreba-mladih-opstine-Vlasenica.pdf>

